

Ammattialojen kehitys Pirkanmaalla

Seuranta- ja ennakointitietoa työvoimakoulutuksen suunnitteluun

PIRKANMAAN ENNAKOINTIPALVELU | MIKAEL ANDOLIN | MAIJA NISKAVIRTA | ELINA SÄILÄ

Ammattialojen kehitys Pirkanmaalla

Seuranta- ja ennakointitietoa
työvoimakoulutuksen suunnitteluun

PIRKANMAAN ENNAKOINTIPALVELU

MIKAEL ANDOLIN

MAIJA NISKAVIRTA

ELINA SÄILÄ

RAPORTEJA 36/2012

**AMMATTIALOJEN KEHITYS PIRKANMAALLA
SEURANTA- JA ENNAKOINTITIE TOA
TYÖVOIMAKOULUTUKSEN SUUNNITTELUUN**

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Taitto: I-print | Plus

Painopaikka: I-print Oy, Seinäjoki

ISBN 978-952-257-501-2 (painettu)

ISBN 978-952-257-502-9 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2846 (painettu)

ISSN 2242-2854 (verkkojulkaisu)

URN URN:ISBN:978-952-257-502-9

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Sisältö

Johdanto	2
Katsaus Pirkanmaan talouteen ja työllisyyteen	3
Ammatillinen työvoimakoulutus Pirkanmaalla	7
Järjestetty koulutus ja hakijat v. 2011	7
Työvoimakoulutuksen vaikuttavuus	9
Opiskelijat tyytyväisiä työvoimakoulutukseen	12
Näkymiä ammattialojen osaamistarpeisiin Pirkanmaalla	14
Terveystieteiden ja sosiaali- ja terveysala	14
Hallinto- ja toimistotyö	15
Kaupallinen työ	16
Kuljetus, liikenne ja varastointi	17
Rakennusala	18
Teknologia- ja teknologiateollisuus (elektroniikka-, sähkö-, tietotekniikka-, kone- ja metalliteollisuus)	19
Puuteollisuus	20
Elintarviketeollisuus	21
Kemian ja paperinvalmistuksen sekä kumi- ja muovituoteteollisuuden prosessityö	22
Energia-ala	23
Majoitus-, ravitsemus- ja matkailuala	24
Kiinteistöhoito-, siivous- ja vartiointiala	24
Lähteet	27
Liitteet	28
Kuvailulehti	31

Johdanto

Ammatillisen koulutuksen myötä hankittu osaaminen takaa mahdollisuuden selviytyä työelämän jatkuvista murroksista. Sellaiset työtehtävät, joissa ei tarvita ammatillista koulutusta, ovat merkittävästi vähenemässä tulevaisuudessa. Muutostilanteissa tarvitaan usein myös joustavia täydennys- tai uudelleen kouluttautumismahdollisuuksia, vaikka pohjalla jo ammatillinen koulutus olisikin. Työvoimakoulutuksen tärkeänä tehtävänä on osaltaan turvata osaavan työvoiman saatavuus yrityksille ja edistää siten kasvun mahdollisuuksia yrityksissä ja yhteiskunnassa.

Uusi hallitusohjelma nostaa keskiöön erityisesti nuoret ja nuorten yhteiskuntatakuun, pitkäaikais- ja rakennetyöttömien koulutusmahdollisuuksien parantamisen sekä maahanmuuttajien työllistymisen edistämisen. Työvoimakoulutus on yksi väline, jolla näiden kohderyhmien kouluttautumista ja työllistymistä voidaan parantaa. Väestön voimakas ikääntyminen tuo myös paineen työssä olevan työvoiman osuuden kasvattamiseen kaikin mahdollisin keinoin.

Työ- ja elinkeinoministeriön strategiassa entistä vahvempaan rooliin on nostettu myös työelämän laadun ja tuottavuuden kehittäminen. Hyvä ammatillinen osaaminen nähdään tärkeänä osana työssä jaksamista, työssä viihtymistä sekä siten myös osana parempaa tuottavuutta koko työyhteisössä. Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on tarjota eväitä ja välineitä työntekoa varten, mutta myös tukea yksilön työssä jaksamista jo koulutuksen aikana.

Jotta edellä mainittuihin haasteisiin voidaan vastata, on hallitus tarkistamassa kehysneuvottelujen perusteella työllisyys- ja koulutusmäärärahojen tasoa vuosille 2013–2016.

Tämän raportin tavoitteena on tuottaa tietoa Pirkanmaalla järjestetystä työvoimakoulutuksesta sekä eri toimialojen ja ammattiryhmien työllisyystilanteesta tulevaisuudessa. Näitä tietoja yhdistelemällä raportin tavoitteena on edesauttaa työvoimakoulutuksen suunnittelua ja sitä kautta edistää osaavan työvoiman saatavuutta ja kohottaa alueen yritysten kasvun mahdollisuuksia.

Raportti koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa luodaan katsaus Pirkanmaan talouteen ja työllisyyteen menneen kehityksen valossa. Toinen osuus käsittelee Pirkanmaalla järjestettyä työvoimakoulutusta, koulutukseen hakeutuneita sekä koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta. Kolmannessa osuudessa tarkastelun kohteena on Pirkanmaan tulevaisuus ammattialoittain. Tässä osuudessa luodaan näkymiä ammattialojen tulevaisuuden työmarkkinoihin, osaa mistarpeisiin ja muihin ammatteja keskeisesti koskettaviin ilmiöihin. Raportin lopusta löytyy vielä yhteenvehto, liitteet sekä luettelo käytetyistä lähteistä.

Katsaus Pirkanmaan talouteen ja työllisyyteen

Pirkanmaan elinkeinoelämä alkoi elpyä taantumasta vuonna 2010 ja kehitys jatkui myönteisenä myös vuoden 2011 aikana. Pirkanmaan talouden yleistilanne on hyvä ja näkymät ovat odottavan positiiviset. Yritysten liikevaihto on kasvanut tasaisesti, mutta henkilöstömäärä on vähentynyt viitaten tuottavuuden kasvuun. Liikevaihdon kehitys on ollut nousujohteista vuoden 2009 taantumaa lukuun ottamatta. Yksittäisistä toimialoista liikevaihdon kasvu on ollut voimakkainta rakennusteollisuudessa. Tasaisinta kasvu on ollut palveluissa. Yritysten tilauskannat ovat lyhyellä tähtämellä kohtalaisella tasolla, mutta näkyvyyttä pidemmällä aikajänteellä ei kuitenkaan ole yleisestä epävarmuudesta johtuen. Kevään 2012 pk-yritysbarometrin mukaan 10 prosenttia yrityksistä uskoo viennin kasvavan, mutta pääosin viennin odotetaan pysyvän entisellään.

Kun tarkastellaan toimialojen liikevaihdon trendikehitystä vuoden 2011 osalta koko maan tasolla, on

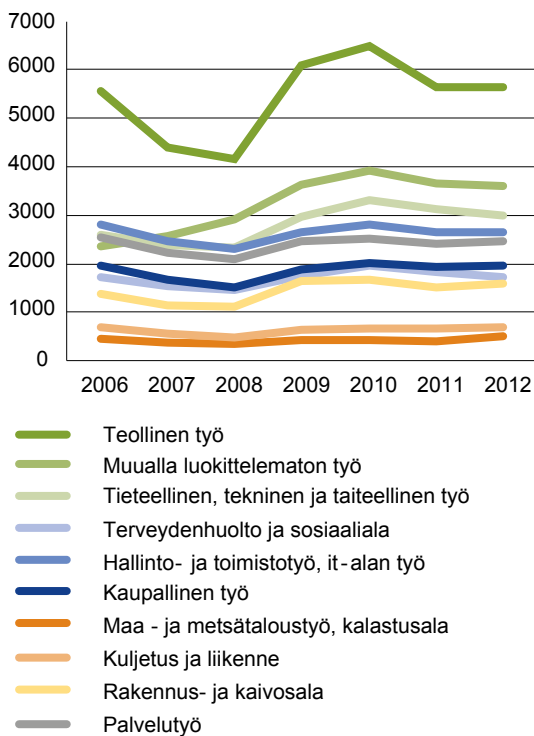
teollisuus edelleen kaukana taantumaa edeltävästä tasosta. Kauppa on kirinyt taantumaa edeltävään tasoon. Rakentaminen on jo ylittänyt vuoden 2008 tason. Palveluihin taantuma vaikutti maltillisesti ja se onkin ohittanut liikevaihdoltaan toimialoista vahvimmin taantumaa edeltävän tason.

Teollisuuden vuoden 2010 osittain jopa voimakkaan kasvun jälkeen vuosi 2011 oli pääosin maltillisempi. Vahvaa kasvua jatkoivat edelleen kemianteollisuus ja kaivostoiminta, jossa tulos tosin väheni alle puoleen edellisestä vuodesta. Suurinta liikevaihdon pudotus oli sähkö-, kaasu-, lämpö- ja ilmastointihuollossa, jossa tulos painui edellisvuoden vahvan nousun jälkeen negatiiviseksi. Laskua vuodesta 2010 oli yli 24 prosenttia (taulukko 1).

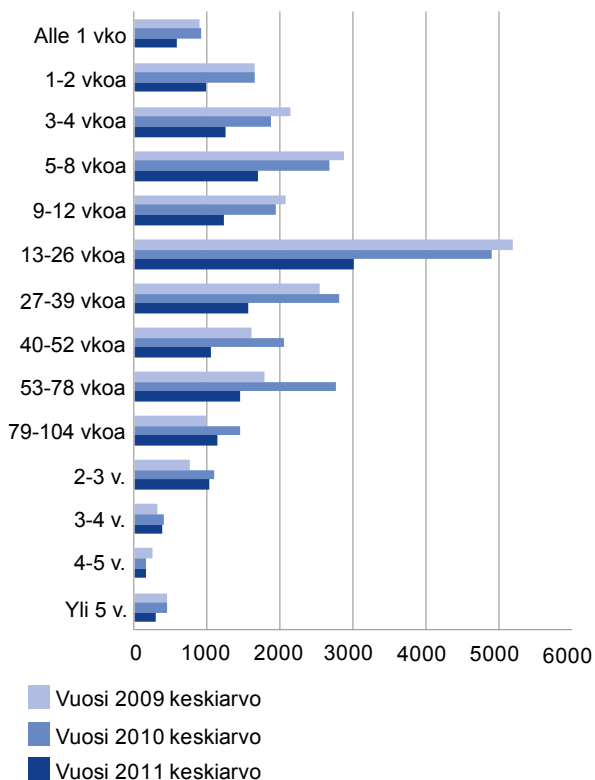
Teollisuuden liikevaihdon kumulatiivinen vuosimuutos Suomessa toimialoittain 2010-2011, %	
Teollisuus (C)	8,1
Elintarviketeollisuus (10-12)	7,4
Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuus (13-15)	4,5
Metsäteollisuus (16-17)	1,6
Kemianteollisuus (19-22)	22,4
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus (26-27)	-2,3
Metalliteollisuus (24-30)	6
Kaivostoiminta ja louhinta (B)	13,9
Sähkö-, kaasu-, lämpö- ja ilmastointihuolto (D)	-2,7
Viemäri- ja jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito (E)	10,9

Taulukko 1. Teollisuuden liikevaihdon vuosimuutos Suomessa toimialoittain (Tilastokeskus).

Työttömät Pirkanmaalla ammattiryhmittäin 2006–02/2012

Kuva 1. Työttömien työnhakijoiden määrä Pirkanmaalla ammattiryhmittäin 2006–2012. Vuoden 2012 tiedot ovat tammi-helmikuun keskiarvo. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus.)

Kuva 2. Työttömyyden kesto Pirkanmaalla 2009–2011. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus.)

Vaikka yritysten näkymät ovat hyvät, heijastui taloudellinen epävarmuus työmarkkinoihin lomautusten määrän kasvuna erityisesti vuoden 2011 loppupuolella. Lomautettuja oli kuitenkin 27 prosenttia vähemmän kuin vuosi sitten. Positiivista muutosta vuoteen 2010 verrattuna voidaan nähdä työttömyyden määrän ja rakenteen kehityksessä. Pirkanmaan TE-toimistossa olleiden avointen työpaikkojen määrä kasvoi lähes 30 prosenttia ja työttömyyden trendikehitys oli koko vuoden ajan laskevuunnassa. Nuorten työttömien määrälaski huomattavasti, samoin laskua oli pitkäaikaistyöttömien määrässä. Yli 50-vuotiaiden työttömien osuus kasvoi.

Taloudellinen epävarmuus ja kasvun hidastuminen oli nähtävissä myös vuoden 2012 alkupuolella. Työttömien määrä ei vähentynyt odotetulla tavalla. Helmikuun 2012 lopussa Pirkanmaan TE-toimistoissa oli 25 443 työtöntä työnhakijaa lomautetut työnhakijat mukaan lukien. Työllisyystilanne oli Pirkanmaalla edelleen muuta maata heikompi. Helmikuun lopussa työttömyysprosentti oli 10,5 prosenttia, kun luku koko maassa on 9,6 prosenttia. Pirkanmaan työttömien työnhakijoiden määrä laski vuositasona kuitenkin koko maata enemmän. Alkuvuoden 2012 osalta eniten työttömiä työnhakijoita oli teollisessa työssä, muualla luokittelemattomassa työssä sekä tieteellisessä, teknisessä ja taiteellisessa työssä (kuva 1).

Työttömyyden kesto on kautta linjan lyhentynyt vuodesta 2010. Eniten pudotusta on 13–26 viikkoa työttömänä olleiden ryhmässä, jossa määrät ovat olleet suurimmat koko tarkastelujakson 2009–2011 ajan (kuva 2).

Aiemmin mainittiin, että yli 50-vuotiaiden työttömien osuus kasvoi vuoden 2011 osalta. Kun verrataan helmikuun tilannetta ikäryhmien osalta vuosilta 2010–2012, voidaan kuitenkin nähdä, että kaikissa ryhmissä on laskua vuodesta 2011. Tosin yli 50-vuotiaiden osalta ei ole tavoitettu vielä vuoden 2010 tasoa (kuva 3).

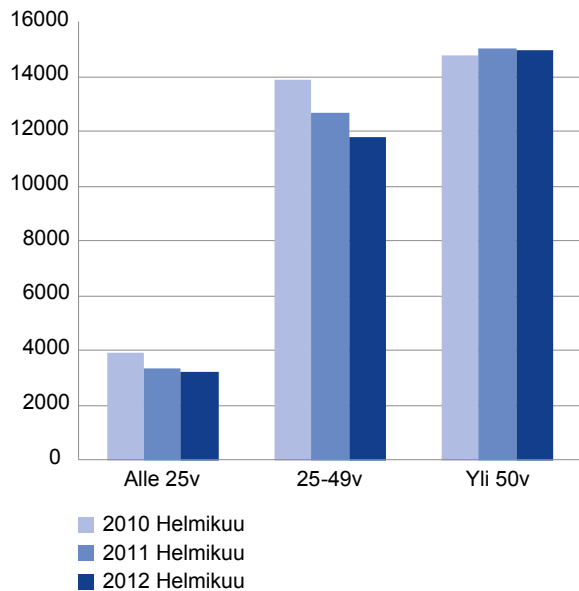
Pitkäaikaistyöttömien¹ määrä on laskussa myös viimeisimpien tilastojen mukaan. Helmikuu 2012 lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli 6,8 prosenttia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Tammikuusta 2012 pitkäaikaistyöttömien määrä kuitenkin kasvoi 135:lla. Yli 50-vuotiaiden osuus kaikista pitkäaikaistyöttömistä oli 63 prosenttia ja heidän osuutensa kasvoi ikäryhmistä ainoana vuoden takaiseen verrattuna (kuva 4).

Koulutuksen perusteella tarkasteltuna pitkäaikaisyöttömien määrä on laskenut vuoden 2011 nousun

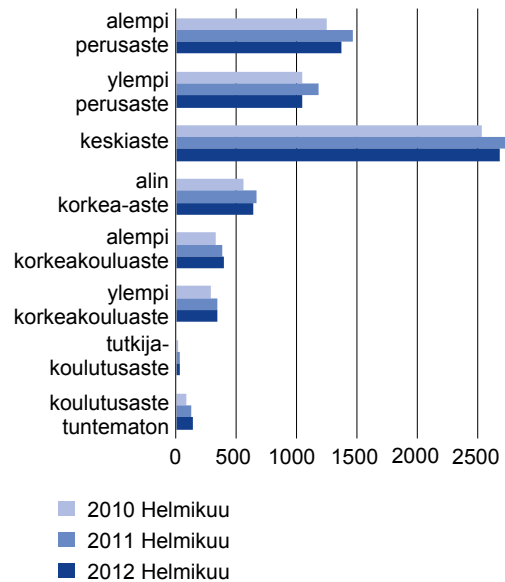
¹ Pitkäaikaistyöttömiksi määritellään vähintään vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleet.

jälkeen eniten keskiasteella. Määrien vähäistä kasvua on ollut alemmalla korkeakouluasteella, tutkijakoulutusasteella ja koulutusasteella tuntematon (kuva 5). Kun tarkastellaan EU-kansalaisten ja muiden ulkomaalaisten työttömyyttä koulutustaustan mukaan,

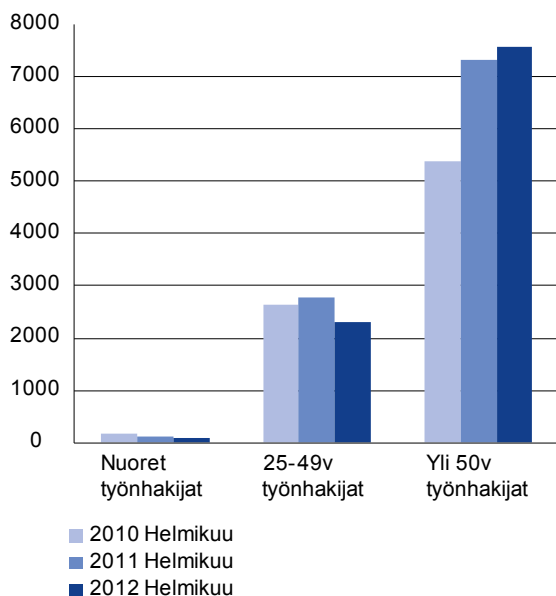
ovat määrät suurimpia keskiasteella ja tuntemattomalla koulutusasteella. Keskiasteen osalta määrät eivät ole viimeisen vuoden aikana nousseet, mitä on toisaalta tapahtunut erityisesti ylemmällä perusasteella sekä tuntemattomalla koulutusasteella (kuva 6).

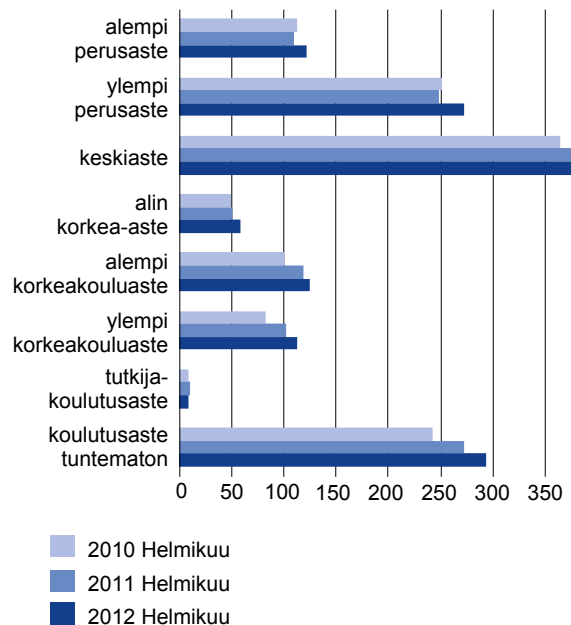
Kuva 3. Työttömien työnhakijoiden ikärakenne Pirkanmaalla 2010–2012. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus.)

Kuva 5. Pitkäaikaistyöttömät koulutustaustan mukaan Pirkanmaalla 2010–2012. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus.)

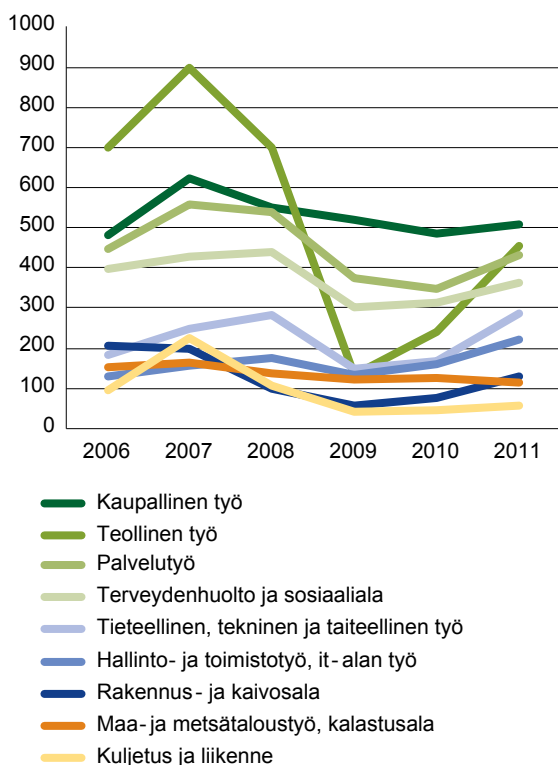

Kuva 4. Pitkäaikaistyöttömien ikärakenne Pirkanmaalla 2010–2012. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus.)

Kuva 6. EU-kansalaiset ja muut ulkomaalaiset työttömät työnhakijat koulutustaustan mukaan 2010–2012. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus.)

Avoimet työpaikat Pirkanmaalla ammattiryhmittäin 2006–2011

Kuva 7. Avoimet työpaikat Pirkanmaalla ammattiryhmittäin 2006–2011. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus.)

Avointen työpaikkojen suhteen alkuvuoden 2012 luvut ovat erittäin positiivisia etenkin palvelutyössä (1257 avointa työpaikkaa helmikuussa 2012), terveydenhuolto- ja sosiaali-alalla (1 226 kpl) sekä teollisessa työssä (841 kpl). Suuret määrät selittyvät osittain sillä että avoinna on paljon kesätyöpaikkoja. Siksi avointen työpaikkojen kehitystä tarkastellaankin vuositilastojen osalta. Eniten vuonna 2011 avoimia työpaikkoja oli kahden edellisen vuoden tapaan kaupallisessa työssä. Taantuman aikana rajun notkahduksen kokenut teollisuus on kasvattanut avoimien työpaikkojen määrää reippaasti ja on nyt lähellä kaupallista työtä (kuva 7).

Vuodenvaihteessa 2011–2012 laaditun Pk-yritysbarometrin pirkanmaalaisista vastaajista 21 prosenttia ennakoii suhdannenäkymien paranevan vuoden 2012 kuluessa ja lähes 20 prosenttia näki suhdanteiden huononevan oman yrityksen toiminnan kannalta (taulukko 2). Kokonaisuutena näkymät ovat huonontuneet verrattuna syksyllä 2011 julkaistuun vastaavassa kyselyyn. Syksyn barometriin verrattuna on selkeästi vähemmän niitä yrityksiä, jotka ennustavat tilanteen paranevan. Yritykset näkevät tilanteen ennemminkin pysyvän ennallaan tai heikkenevän. Erityisesti tämä on havaittavissa suhdannenäkymien ja tilausten määrän osalta.

	Pk-barometri 2/2011			Pk-barometri 1/2012		
	Paranee %	Ennallaan %	Heikkenee %	Paranee %	Ennallaan %	Heikkenee %
Suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana	31	57	12	21	61	17
Liikevaihto seuraavan vuoden kuluttua	44	44	13	40	45	15
Henkilökunnan määrä seuraavan vuoden kuluttua	20	72	8	19	75	6
Viennin arvo seuraavan vuoden kuluttua	13	80	7	11	83	7
Tilausten määrä seuraavan vuoden kuluttua	39	49	12	32	53	15

Taulukko 2. Pirkanmaalaisien yritysten suhdannetilanne ja näkymät osa-alueittain Pk-yritysbarometri 2/2011 ja 1/2012.

Ammatillinen työvoimakoulutus Pirkanmaalla

Järjestetty koulutus ja hakijat v. 2011

Hakijoiden profiili

Vuonna 2011 Pirkanmaalla järjestettävään työvoimakoulutukseen haki yhteensä 9 589 henkilöä. Määrä on 15 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Hakijat ovat voineet hakea useampaan koulutukseen, joten hakemuksia saapui vuonna 2011 kaikkiaan 16 537 kappaletta, kun niitä v. 2010 oli 20 394 kpl. Hakijoiden ja hakemusten määrän lasku johtuu tarjolla olleiden koulutuspaikkojen määrän laskusta. Koulutuspaikat vähenivät noin 12 prosentilla verrattuna vuoteen 2010. Ks. tarkemmat tilastotiedot, liite 1 ja liite 2.

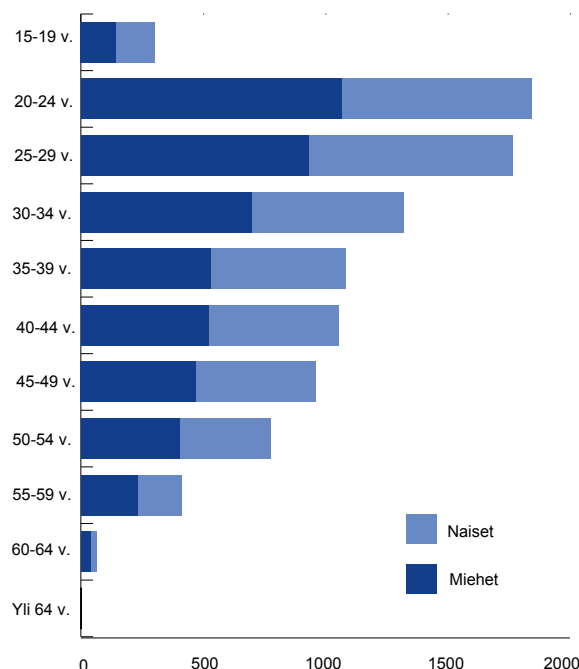
Työvoimakoulutus kiinnosti etenkin nuoria miehiä. Miehet hakivat koulutukseen naisia enemmän, sillä kaikista hakijoista miehiä oli 53 % (kuva 8). Myös koulutuksen aloittaneista miehiä oli yli puolet (54 %).

Kaikissa ikäryhmissä hakijoita oli lukumääräisesti vähemmän kuin edellisellä vuonna, koska tarjolla olevia koulutuspaikkoja oli myös vähemmän. 20–29-vuotiaiden suhteellinen osuus hakijoista kasvoi jonkin verran.

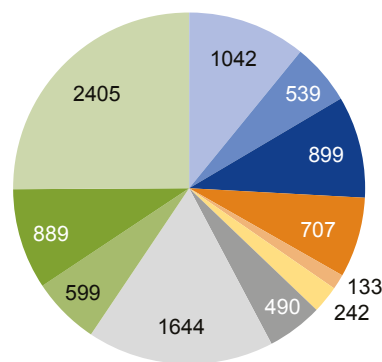
Kuvassa 9 on havainnollistettu työvoimakoulutukseen hakeneiden ammatillista taustaa. Pääluokkaan X kuului yhteensä 2 405 henkilöä, joista suurin ryhmä oli ilman ammattia olevat hakijat (2 058 henkilöä). Hakijoista 21 prosentilla ei siis ollut luokiteltavaa ammattia. Ilman ammattia olevien osuus kasvoi hieman edellisestä vuodesta. Luokkaan X kuului myös jonkin verran opiskelijoita, vastavalmistuneita ja muita luokittelemattomia ammatteja.

Hakijoiden ammattiryhmissä ei ole tapahtunut suurta muutosta viime vuosiin verrattuna. Huomionarvoista on, että konepaja- ja rakennusmetallin sekä tekniikan alan hakijoiden määrä oli laskenut ammattiryhmistä eniten viime vuosiin verrattuna. Konepaja- ja rakennusmetallin ammattiryhmään kuuluvat muodostivat kuitenkin edelleen suurimman hakijaryhmän. Tarkemmalla ammattiryhmätasolla tarkasteltuna eniten hakijoita oli seuraavissa ammattiryhmissä: konepaja- ja rakennusmetalli (9 %), talonrakennus (5 %) ja tavaroitten myynti (5 %).

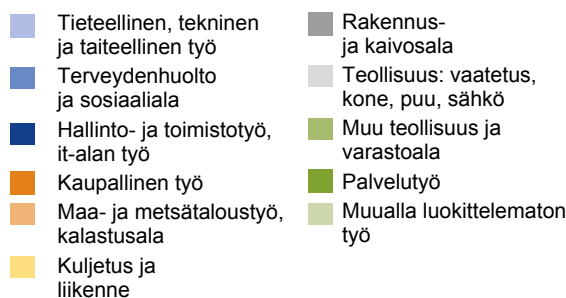
Pirkanmaalla järjestettävään työvoimakoulutukseen hakeneet vuonna 2011

Kuva 8. Pirkanmaalla järjestettävään työvoimakoulutukseen hakeneet. (Työvälytilastot, Pirkanmaan ELY-keskus)

Koulutukseen hakeneet vuonna 2011

Kuva 9. Pirkanmaalla järjestettävään työvoimakoulutukseen hakeneiden ammatillinen tausta. (Työvälytilastot, Pirkanmaan ELY-keskus)

Hakemukset aloittain

Pirkanmaalla järjestettävään työvoimakoulutukseen tuli yhteensä 16 537 hakemusta, joista ammatillisiin koulutuksiin kohdistui 11 074 hakemusta. Loput, eli noin kolmasosa kaikista hakemuksista jätettiin valmentavaan työvoimakoulutukseen eli ohjaavaan koulutukseen ja maahanmuuttajakoulutukseen sekä muuhun koulutukseen. Ohjaavaan koulutukseen jätettiin 3 151 hakemusta kaikista hakemuksista. Maahanmuuttajakoulutukseen hakemuksia jätettiin 2 219 kpl. Maahanmuuttajakoulutukseen jätettyjen hakemusten määrä on 241 kpl suurempi kuin edellisellä vuonna. Loput hakemuksista (93 kpl) jätettiin tietotekniikan peruskoulutukseen.

Ammatilliseen koulutukseen jätettyjen hakemusten määrä on havainnollistettu kuvassa 10.

Kaupallisen työn koulutuksiin kohdistuneiden hakemusten määrä laski kaikkein eniten, sillä alan koulutusmääriä tarkistettiin erityisesti myynnin ammattitutkinnon osalta. Huomionarvoista on, että yrittäjyyskoulutus muodostaa suurimman osan hallinto-, toimisto- ja it-alan koulutuksesta.

Kiinnostus terveydenhuolto- ja sosiaalialan työvoimakoulutusta kohtaan oli kasvussa etenkin alle 50-vuotiaiden keskuudessa. Myös miesten kiinnostus sosiaali- ja terveysalaa kohtaan kasvoi. Miehistä 310 haki terveydenhuolto- ja sosiaalialan koulutukseen vuonna 2011, vrt. 182 hakijaa vuonna 2009. Naisista yhä useampaa kiinnosti sosiaalialan ja lasten päivähoidon sekä rakennusalan ammatillinen työvoimakoulutus.

Aloittaneet

Pirkanmaalla vuonna 2011 järjestettävän työvoimakoulutuksen aloittaneista voidaan nostaa esiin muutamia keskeisiä havaintoja.

Aloittaneissa alle 30-vuotiaiden ja pitkäaikaistyöttömien osuudet ovat kasvaneet viime vuosina. Vuonna 2011 alle 30-vuotiaita oli 39 % aloittaneista. Yhtäjaksoinen yli 53 viikon työttömyysjakso oli takana 12 prosentilla koulutukseen valituista, kun vuonna 2009 vastaava luku oli 5 %. Vuonna 2011 koulutuksen aloittavilla oli työttömyyttä takanaan keskimäärin 21 viikkoa.

Kaikkiaan aloittaneista 76 % oli työttömänä ennen koulutusta. Lomautettujen osuus pieneni edellisestä vuodesta. Lomautettuina ennen koulutusta oli vain

1,8 % aloittaneista, kun vastaava luku vuonna 2009 oli jopa 6,4 %.

Hakijoista ilman ammatillista koulutusta oli 21 %, kun taas koulutukseen valituista heitä oli 27 %.

Suorittaneet

Työvoimakoulutuksen suoritti loppuun Pirkanmaalla 4 968 henkilöä (vrt. 5 244 henkilöä vuonna 2010). Ammatillisen työvoimakoulutuksen suorittaneiden määrää aloittain on havainnollistettu kuvassa 11.

Ohjaavan koulutuksen suorittaneiden määrä laski edellisestä vuodesta 560 henkilöllä 1 224 suorittaneeseen. Maahanmuuttajakoulutuksen suorittaneiden määrä puolestaan kasvoi miltei 200 henkilöllä. Vuonna 2011 maahanmuuttajakoulutuksen suoritti 829 henkilöä. Ammatillisen työvoimakoulutuksen suoritti yhteensä 2 850 henkilöä.

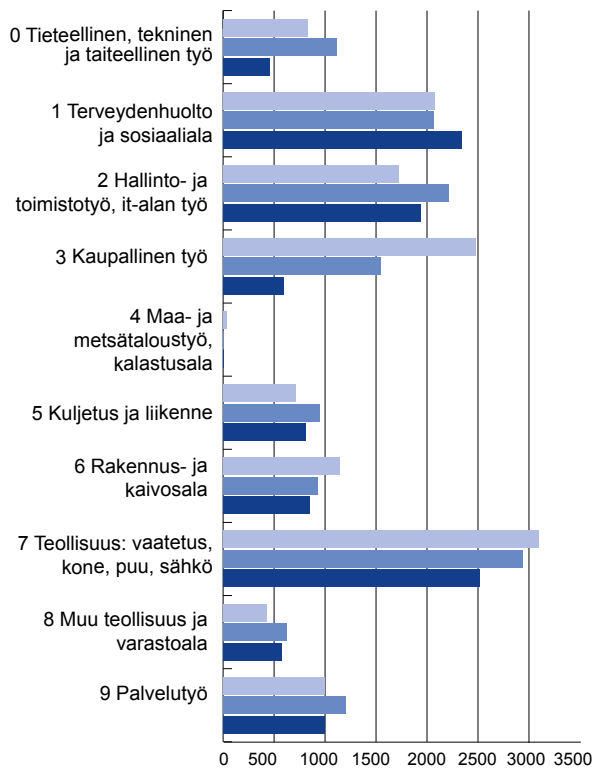
Ulkomaan kansalaisten osuus koulutuksen suorittaneista kasvoi. Vuonna 2011 päättyneisiin työvoimakoulutuksiin osallistui 1 338 ulkomaan kansalaista. Vuonna 2010 heitä oli 1 107 ja vuonna 2009 865 henkilöä. Suomen kansalaisia oli 78 % kaikista suorittaneista. Venäjän kansalaisuus oli 4 %:lla kaikista suorittaneista. Muut suurimmat ulkomaan kansalaisuusryhmät olivat Thaimaa 2 %, Irak 2 %, Afganistan 1 %, Kiina 1 %, Viro 1 % ja Somalia 1%.

Vuonna 2011 suoritettiin ammatillisista työvoimakoulutuksista eniten teollisuuden alan koulutuksia.

Suorittaneiden pohjakoulutus oli useimmiten peruskoulu. Korkeakoulutettujen osuus suorittaneista kasvoi.

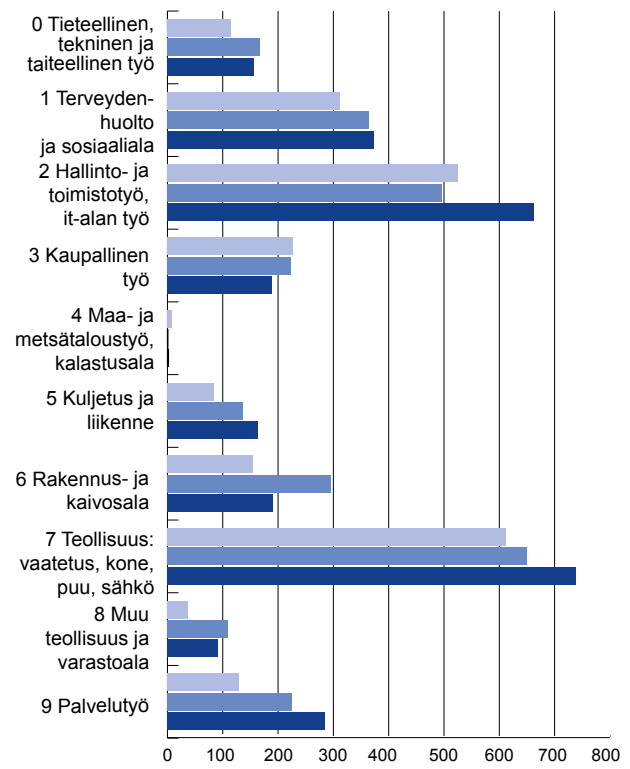
Kaikkissa koulutuksissa keskeytysten määrä kasvoi edellisistä vuosista, keskeyttäneitä oli nyt 918 henkilöä. Keskeyttämisten määrään vaikuttaa kyseisen vuoden ja sitä edeltävien vuosien koulutusvolyymi, sillä koulutukset saattavat kestää jopa yli 2 vuotta. Ns. positiivisista syistä keskeyttäneitä (siirtyminen töihin tai muuhun koulutukseen) oli 37 % vuonna 2011. Esim. noin 100 henkilöä keskeytti koulutuksen sijoituttuaan koulutusalan työhön kesken koulutuksen. Toisaalta poissaolojen johdosta erotettuja oli miltei 200 henkilöä, sillä luvaton viiden arkipäivän poissaolo johtaa kuulemismenettelyn kautta erottamiseen.

On huomionarvoista, että työvoimakoulutuksen päättäneiden ikäjakauma on lähentynyt hakijoiden ikäjakaumaan. Alle 30-vuotiaiden osuus koulutuksen suorittaneista on kasvanut. Yli 40-vuotiaiden määrä on vastaavasti kääntynyt laskuun sekä hakijoissa että suorittaneissa. Hakijoiden ja suorittaneiden tarkempi vertailu, ks. liite 2.

■ Vuosi 2011 ■ Vuosi 2010 ■ Vuosi 2009

Kuva 10. Pirkanmaalla järjestettävään ammatilliseen työvoimakoulutukseen jätetyt hakemukset. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus)

Kuva 11. Ammatillisen työvoimakoulutuksen Pirkanmaalla suorittaneet koulutusaloittain. (Työnvälitystilastot, Pirkanmaan ELY-keskus)

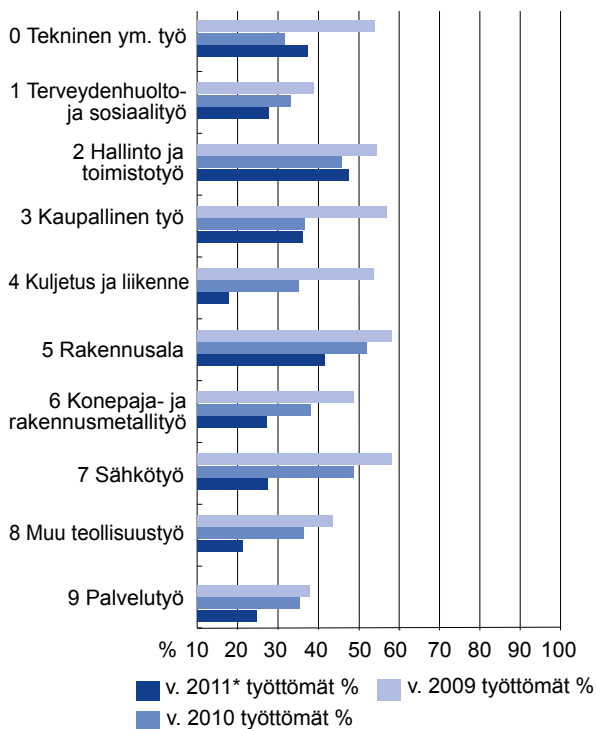
Työvoimakoulutuksen vaikuttavuus

Työvoimapolitiittisen ammatillisen aikuiskoulutuksen vaikuttavuuden mittarina on yleisesti käytetty koulutuksen suorittaneiden työllistymisen seuranta 3 kuukautta koulutuksen loppumisen jälkeen. Kaikkien ammattiryhmien yhteenlaskettua tilannetta tarkasteltaessa huomataan, että vuoden 2009 jälkeen kaikissa ammattiryhmissä työttömien määrä on pienentynyt (Kuva 12.). Ainoastaan teknisen työn sekä hallinto- ja toimistotyön osalta työttömyys kääntyi hienoiseen nousuun. Verrattaessa vuoteen 2009 kuljetus- ja liikennetyön sekä sähkötyön työttömyysaste 3 kuukautta koulutuksen jälkeen putosi yli 30 prosenttiyksikköä. Yli 20 prosenttiyksikön vähentyminen tapahtui kaupallisessa työssä, konepaja- ja rakennusmetallityössä sekä muussa teollisuustyössä. Työttömyys väheni yli kymmenen prosenttiyksikköä terveydenhuolto- ja sosiaalityössä, rakennustyössä sekä palvelutyössä. Hal-

linto- ja toimistotyön osalta työttömyys väheni hieman alle kymmenen prosenttiyksikköä.

Vuonna 2011 kaikista työvoimakoulutuksen suorittaneista 34,3 % oli työttömänä kolme kuukautta koulutuksen päättymisen jälkeen. Ammattiryhmittäin tarkasteltuna työttömyys oli alimmalla tasolla kuljetus- ja liikennealan ammattiryhmässä (17,7 %) sekä muun teollisuustyön ammattiryhmässä (21,3 %). Työttömyys oli korkeinta hallinto- ja toimistotyön (47,5 %) ja rakennusalan työn (41,5 %) parissa.

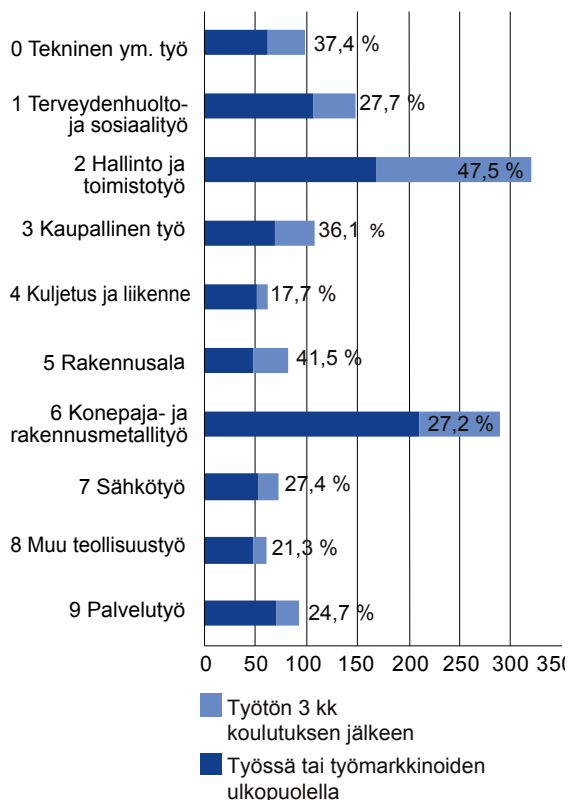
Kuvasta on kuitenkin huomattava, että vuoden 2011 osalta tilastoon on saatu vasta puolivuotistiedot. Vuoden 2011 tammi–kesäkuun aikana työvoimakoulutuksen suoritti loppuun yli 1 300 opiskelijaa, mikä oli 56 prosenttia vuoden 2010 ja 63 prosenttia vuoden 2009 kaikista työvoimakoulutuksen suorittaneista.

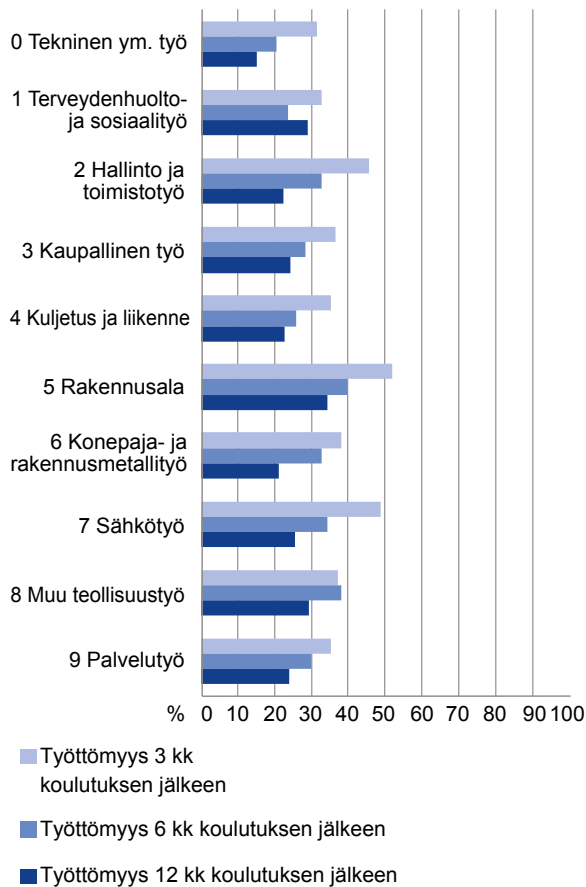
Kuva 12. Työvoimakoulutuksen vaikuttavuus koulutusaloittain 2009–2011. Työttömien osuus koulutukseen osallistuneista 3 kk koulutuksen suorittamisen jälkeen. *Vuoden 2011 tiedot tammi–kesäkuulta. (Pirkanmaan ELY-keskus).

Kun tarkastelee ammattiryhmittäin vuoden 2011 ensimmäisellä puoliskolla työvoimakoulutuksen suorittaneita voidaan havaita, että kolme kuukautta koulutuksen jälkeen keskimäärin noin kolmannes on vaila työtä (kuva 13). On hyvä muistaa, että hallinto- ja talousalan koulutus sisältää yrittäjäyyskoulutusta, joten näin suurta työttömyysosuutta voidaan pitää hieman vääristävänä. Muiden kuin hallinto- ja talousalan koulutusten osalta työttömyysaste kolme kuukautta koulutuksen jälkeen on 29,2 prosenttia.

Tarkasteltaessa vuonna 2010 suoritetun työvoimakoulutuksen vaikuttavuutta pidemmällä aikavälillä huomataan, että pääsääntöisesti työttömyysosuus pienenee, mitä pidemmälle tarkasteluajaväli ulotetaan (Kuva 14). Ainoastaan terveydenhuolto- ja sosiaalityön sekä muun teollisuustyön osalta työttömyys kääntyi tarkastelujaksojen välillä jossain vaiheessa nousuun. Näilläkin aloilla työttömyys oli kuitenkin alempana 12 kuukautta koulutuksen jälkeen kuin 3 kuukautta koulutuksen jälkeen. Kaikissa ammattiryhmissä työttömyys aleni 3 kuukauden ja 12 kuukauden tarkastelujaksojen välillä keskimäärin 15 prosenttiyksikköä. Suurin työttömyyden lasku oli sekä hallinto- ja toimistotyössä että sähkötyössä (23 prosenttiyksikköä). Pienin työttömyyden lasku oli terveydenhuolto- ja sosiaalialan töissä (4 prosenttiyksikköä). Alimmalla tasolla työttömyys oli teknisen työn ym. työn ammattiryhmässä, jossa työttömyysprosentti oli 15 % 12 kuukautta koulutuksen jälkeen. Korkeimmalla tasolla työttömyys oli rakennustyössä, jossa 3 kuukautta koulutuksen jälkeen yli puolet suorittaneista oli työttömänä.

Kuva 13. Ammatillisen työvoimakoulutuksen Pirkanmaalla tammi–kesäkuussa 2011 suorittaneet sekä työttömyysaste 3 kuukauden kuluttua koulutuksen päättymisestä. (Pirkanmaan ELY-keskus).

Kuva 14. Työvoimakoulutuksen tammi-joulukuussa 2010 suorittaneiden tilanne 3, 6 ja 12 kk kuluttua Pirkanmaalla. (Pirkanmaan ELY-keskus)

Seuranta-ajankohtia vertailemalla voidaan helposti huomata, että työvoimakoulutuksella on positiivista vaikutusta pois työttömyydestä pitkällä aikavälillä. Sosiaali- ja terveysalan töissä työttömyyden nousu 6 kuukauden ja 12 kuukauden välillä saattaa johtua ainakin osittain alan rakenteesta ja lyhyistä määräaikaista työsuhteista. Talous- ja hallintoalan koulutuksessa kyse lienee oletettavasti yrittäjyyskoulutuksesta ja siitä, että siirtyminen yrittäjyyteen tapahtuu viiveellä.

Työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta kerätään säännöllisesti palautetta koulutuksiin osallistuneilta². Vuonna 2011 päättäneiden koulutusten OPAL-palautteisiin vastanneista 83 % oli ollut vailla työtä koulutuksen alkaessa. Koulutuksen päättyessä työttömänä oli opiskelijoista 39,7 %. Koko maassa työttöminä oli koulutuksen alkaessa hivenen pienempi osuus (81,9 %), mutta koulutuksen päättyessä osuus oli hieman suurempi (45,4 %). Pirkanmaalla työvoimakoulutuksen 2011 suorittaneista yli puolella oli tiedossa koulutuksen päättyessä joko pysyvä tai määräaikaisten työtai harjoittelupaikka tai he ryhtyivät yrittäjiksi (taulukko 3). Työhön päässeistä 80 % koki, että juuri saatu koulutus liittyi täysin tai osittain nykyisiin työtehtäviin. Sama kokemus toistui myös koko maan tasolla prosenttiosuuden ollessa 81,6 %.

Pysyvä työpaikka	Määräaikaisten työpaikka	Harjoittelupaikka	Yrittäjäksi ryhtyminen	Toisen koulutuksen aloittaminen	Työtön	Muu tilanne	Yhteensä
19,5 %	25,8 %	2,2 %	7,7 %	2,9 %	39,7 %	2,1 %	100 %

Taulukko 3. Tilanne työmarkkinoilla työvoimakoulutuksen päättyessä Pirkanmaalla vuonna 2011 OPAL-palautteiden perusteella.

² OPAL-palautteet tehdään koulutuksen aikana päätösvaiheessa ja niissä kysytään mm. koulutuksen laatuun vaikuttavista seikoista. Samalla kyselyllä kartoitetaan myös työmarkkinatilannetta koulutuksen jälkeen.

Opiskelijat tyytyväisiä työvoimakoulutukseen

Opiskelijapalautteessa (OPAL) pyydetään arvioimaan koulutuksen oppimisympäristöä, koulutuksen sisältöä ja toteutusta, oman ammattitaidon kehittymistä sekä työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Palautteiden vastausprosentti oli vuonna 2011 päättäneiden koulutusten osalta 78,2 %. Vastausprosentti putosi Pirkanmaalla edellisvuodesta miltei 6 prosenttiyksikköä. Pudotuksesta huolimatta Pirkanmaan vastausprosentti oli kuitenkin koko maan vastausprosenttia (77,8 %) korkeammalla tasolla.

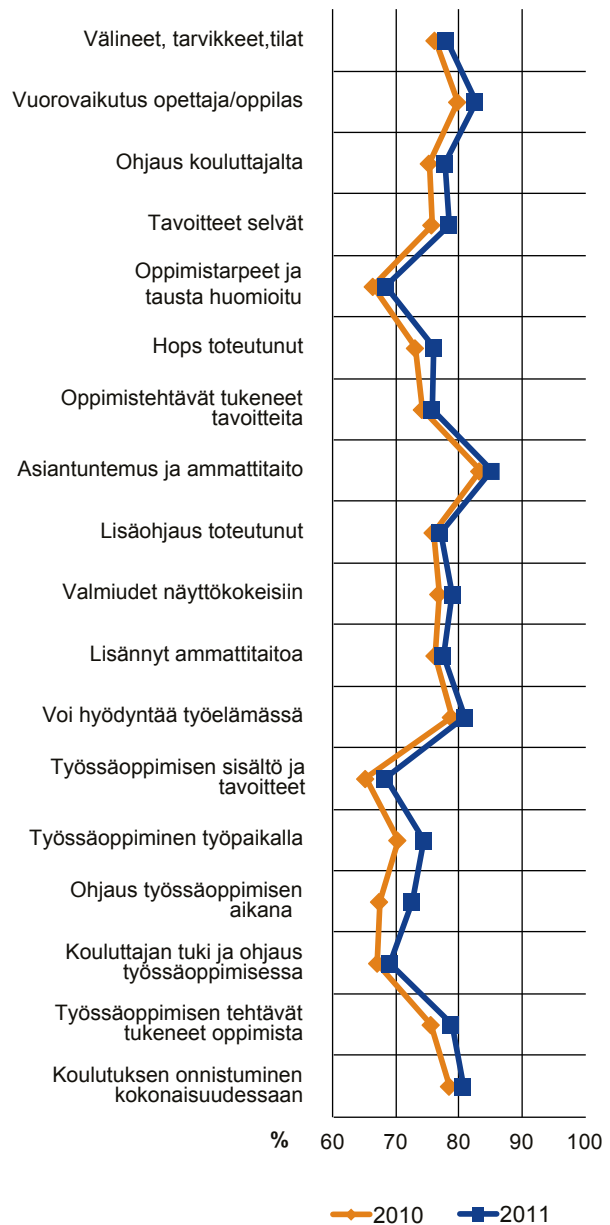
Vastaja antoivat yleisarvosanaksi koulutuksen onnistumiselle Pirkanmaalla arvosanaksi 4. Koko maan osalta arvosanaksi tuli 3,9. Pirkanmaan palaute oli muutoinkin lähes identtinen koko maan palautteen kanssa. Palautteen eri osa-alueilla kaikki vastaukset sijoittuivat 3,7 ja 4,1 välille niin Pirkanmaalla kuin koko maassakin. Hyvin ja erinomaisesti vastanneiden osuus kasvoi hieman miltei jokaisen kysymyksen osalta verrattuna edelliseen vuoteen. (Kuvat 15, 16 ja 17.)

Oppimisympäristön osalta eniten Pirkanmaalla arvostettiin opettajien ja opiskelijoiden välistä toimivaa vuorovaikutusta (4,1). Välineet, tarvikkeet, tilat ja oppimateriaalit (3,9) sekä kouluttajalta saatu ohjaus ja palaute (4) koettiin hyväksi.

Koulutuksen sisältöjen ja toteutuksen suhteen Pirkanmaalla palaute oli keskimäärin hyvää. Parhaan arvosanan sai kouluttajan asiantuntemus ja ammattitaito (4,1). Tämä osuus sai suhteellisesti eniten (85 %) hyviä ja erinomaisia vastauksia koko palautekyselyssä. Kehitettävää koettiin olevan mm. aikaisemman koulutuksen ja työkokemuksen huomioimisessa henkilökohtaista opintosuunnitelmaa laadittaessa (3,7).

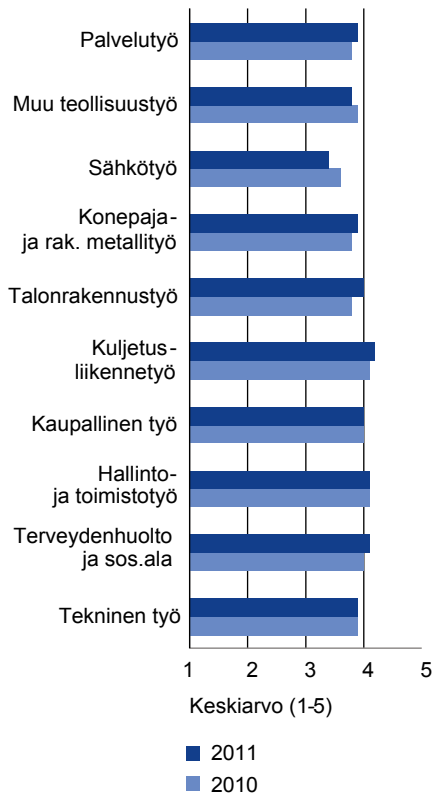
Koulutuksen nähtiin kokonaisuutena lisänneen opiskelijoiden ammattitaitoa hyvin (3,9) ja koulutuksessa opittua pystyi hyvin hyödyntämään työelämässä (4).

Työpaikoilla tapahtuvan oppimisen osalta parhaan arvosanan sai työssäoppimisjakson aikana saatujen työtehtävien tuki oppimiseen (4). Kehitettävää jäi työssä oppimisen sisältöjen ja tavoitteiden yhteiseen sopimiseen opiskelijan, kouluttajan ja työnantajan välillä (3,7).

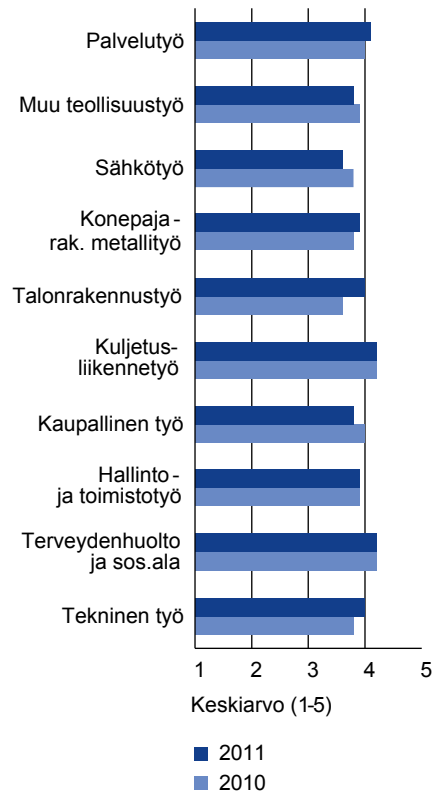

Kuva 15. Ammatillisen koulutuksen laatuprofiili Pirkanmaalla vuosina 2010–2011. Hyvin ja erinomaisesti vastanneiden prosenttiosuus. (Pirkanmaan ELY-keskus).

2 Opiskelijapalautteissa (Opal) on käytössä asteikko 1–5, missä 1 merkitsee huonoa, 2 välttävää, 3 tyydyttävää, 4 hyvää ja 5 erinomaista.

Kuva 16. Vastaajien näkemys koulutuksen onnistumisesta kokonaisuutena 2010–2011. (Pirkanmaan ELY-keskus).

Kuva 17. Vastaajien näkemys ammatillisen osaamisen lisäämisestä koulutuksen myötä 2010–2011. (Pirkanmaan ELY-keskus).

Näkymiä ammattialojen osaamistarpeisiin Pirkanmaalla

Tässä luvussa on tiivistettyä tietoa ammattialojen työllisyyden kehityksestä sekä osaamistarpeista. Tiedonlähteinä on käytetty ETLAn työllisyysennusteita (10/2011), Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen VATT:n työllisyyden ennusteita vuosille 2008–2025, TE-toimiston ammattibarometria 1/2012 sekä Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoja vuodelta 2009. Lähteenä on käytetty myös Työ- ja elinkeinoministeriön Toimiala Onlinea ja Toimialaraportteja sekä Suomen Yrittäjien, Finnveran ja TEM:n yhdessä tilaamaa Pk-yritysbarometria 1/2012. Ennusteet kuvaavat alan kehitystä omasta näkökulmastaan, perustuen erilaisiin muuttujiin. Siksi ennusteet saattavat antaa kehityksestä keskenään ristiriitaisen kuvan. Ennusteet pitää nähdä ennusteina, ei absoluuttisena totuutena.

Ammatit on esitelty työhallinnon käyttämän Pohjoismaisen ammattiluokituksen (v. 2005) mukaisesti. Luokitusta on kuitenkin muokattu palvelemaan paremmin tämän selvityksen tarpeita. Ammattijaossa on otettu huomioon työvoimakoulutuksen näkökulma. Pääryhmistä on jätetty pois pääryhmä 0. Taiteellista ja opetusalaa ei käsitellä tässä selvityksessä, sillä työvoimakoulutus ei juurikaan kohdistu ko. aloille. Teknisen alan ammatteja käsitellään kutakin teollisuudenalaa kuvaavassa alaluvussa. Ammattiluokituksen 4. pääryhmää, maa- ja metsätaloustyötä ei selvityksessä käsitellä, sillä alan työvoimakoulutus on hyvin vähäistä.

ETLA julkaisee seuraavat toimialojen työllisyyden ennusteet toukokuussa 2012. Työllisyysennusteista on saatavilla myös maakuntakohtaisia ennusteita. Ennusteet löytyvät välittömästi myös Pirkanmaan ennakointipalvelun verkkosivuilta www.pirkanmaanennakointipalvelu.fi sekä osoitteesta www.pilkahdus.fi ³.

Terveystarpeet ja sosiaaliala

Yleistä

Sosiaali- ja terveystarpeiden kysyntä jatkuu talouden epävarmuuksista huolimatta. Yksityisen kulutuksen osuus kasvaa entisestään. Pk-yritysbarometrin 1/2012 mukaan etenkin terveystarpeiden kysyntä näkyy suhdanteiden paranevan vuonna 2012. Alalle nousee koko ajan uusia yrityksiä. Perustettavien uusien sosiaalipalveluyritysten määrä on kääntynyt laskuun, mutta alan yrityksissä työskentelevien määrä kasvaa kuitenkin tasaisesti. Konkurssien määrä alalla on vähäinen.

Yhteiskunnallisilla päätöksillä tulee lähivuosina olemaan keskeinen vaikutus terveystarpeiden markkinoiden kehitykseen. Kunta- ja palvelurakenteen kehittymisen myötä palvelujen järjestämisessä tullaan ottamaan käyttöön uusia toimintatapoja yli kuntarajojen.

Työllisyyden kehitys

ETLAn ennusteen mukaan alan työllisten määrä Pirkanmaalla pysyy lähivuosina suhteellisen tasaisena. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT on puolestaan ennustanut terveydenhuollon toimialalle voimakasta työllisten määrän kasvua. On huomattava, että sosiaali- ja terveystarpeiden työllisten kasvu saattaa rajoittaa muiden palvelualojen kasvua ja teollisuuden toimialojen kehitystä tulevaisuudessa. Alan työllisten

³ Pirkanmaata koskevaa ennakointitietoa keskitetään Pirkanmaan liiton koordinoiman Pilkahdus-portaalin alle. Sivustolta löytyy jo nyt kattavasti Pirkanmaata koskevaa ennakointitietoa sekä -uutisia. Lisäksi sivusto tarjoaa virtuaalisen työskentelytilan ennakointityötä tekevien käyttöön. Pirkanmaan alueellisen ennakointityön ohjausryhmää kutsutaan myös Pilkahdusryhmäksi. Pirkanmaan ennakointipalvelun verkkosivusto siirtyy Pilkahdusalan alaisuuteen syksyn 2012 aikana.

määrän voimakasta kasvua pyritään siksi estämään järjestelemällä palveluja uudella tavalla.

Sosiaali- ja terveystalouden kasvu näkyy etenkin vanhustyössä. Työllisten määrän ennustetaan kasvavan sosiaalialan työntekijöiden, sairaanhoitajien sekä perus- ja lähihoitajien ammattiryhmissä. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan ammatillisen peruskoulutuksen aloittajamäärää ollaan lisäämässä. Kasvutarpeita ennakoidaan myös kuntoutuksen ja liikunnan yliopistokoulutuksessa. Kuntoutuksen ja liikunta-alan AMK-tutkinnon aloittajamääriä pyritään kuitenkin supistamaan.

Alan työvoiman poistumaosuudet ovat tulevaisuudessa muita aloja suuremmat. TEM:n ennusteen mukaan työmarkkinoilta poistuu vuoteen 2015 mennessä Pirkanmaalla noin 25 prosenttia (7 680 henkeä) siitä työvoimasta, joka on ollut työllisenä vuonna 2006.

Osaamistarpeet

Kasuvia osaamistarpeita ovat terveyden edistäminen, oman osaamisen arviointi ja itsetuntemus, monikulttuurisuus ja monimuotoisuus, terveysjohtaminen, hankintaosaaminen ja palvelujärjestelmän tehostaminen. Teknologiaosaamisen vaatimukset alalla kasvavat. Teknisillä innovaatioilla voidaan parantaa palvelujen tuottavuutta, vaikuttavuutta ja laatua sekä erityisesti saatavuutta.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa korostetaan ennaltaehkäisevien ja terveyttä edistävien toimenpiteiden merkitystä, syrjäytymisen ehkäisyä sekä alueellisten erojen vähentämistä. Lisäksi pyritään edistämään eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä alan ulkopuolelle siirtyneiden ammattilaisten sekä maahanmuuttajien rekrytointia.

Tulevaisuudessa on tarve lisätä terveysalan yrittäjäkoulutusta. Osaamisessa painotetaan entistä enemmän liiketoimintaosaamista, tuotteistamista ja markkinointitaitoja sekä henkilöstön johtamista.

Hoitotyössä korostuu tulevaisuudessakin eettinen osaaminen, arjen hallinnan tukeminen, hyvät tarpeiden kartoittamisen taidot, kyky ymmärtää asiakkaan lähtökohtia ja katsoa ihmistä kokonaisuutena.

Ylitarjontaa/pulaa

Alan työvoimatarve on suuri varsinkin Tampereen ulkopuolella. Sairaanhoitajapula koskettaa koko Pirkanmaata. Sairaanhoitajien ja lähihoitajien ammattiryh-

mät ovat alan ikääntyneimpiä. TE-toimistojen laatiman ammattibarometrin mukaan Tampereen ulkopuolella pulaa on perushoitajista, sosiaalityöntekijöistä ja sosiaalialan ohjaajista. Perus- ja lähihoitajista sekä lääkin-
tävahtimestareista on pulaa erityisesti Pohjois-Pirkanmaalla. Päteviä kodinhoitajia ja lastenhoitajia etsitään etenkin Keski- ja Etelä-Pirkanmaalla.

Tampereen seudulla on ylitarjontaa hoidon avustavaa työtä tekevästä, perhepäivähoitajista, nuoriso-ohjaajista, liikunnanohjaajista sekä fysioterapeuteista ja kuntohoitajista.

Hallinto- ja toimistotyö

Yleistä

Hallinto- ja toimistotyöntekijöillä tarkoitetaan tässä yhteydessä julkisen hallinnon, henkilöstöhallinnon ja työnvälityksen, taloushallinnon sekä pankki- ja vakuutusalan parissa työskenteleviä ammattiryhmiä. Hallinto- ja toimistotyöntekijät hoitavat organisaation toiminnan kannalta keskeisiä tehtäviä, jotka liittyvät sen talouteen, hallintoon ja asiakaspalveluun. Ryhmään kuuluvat johto-, asiantuntija-, suunnittelu- ja sihteerityö.

Yritysten ja julkisen sektorin organisaatioiden hallinnollisia tehtäviä ja sisäisiä palveluja on ulkoistettu jo vuosia. Toimistopalveluita ostetaan varta vasten perustetuilta palvelukeskuksilta tai muilta palveluja tarjoavilta yrityksiltä. Ulkoistaminen luo alan ammatillisille mahdollisuuksia yritystoimintaan. Esimerkiksi taloushallinnon palveluissa tapahtuu huomattavaa keskittymistä. Hallinto- ja toimistotyön ammatillaisia työllistyy yhä enemmän henkilöstövuokrausyritysten kautta.

Hallinto- ja toimistotyötä tehdään paljon liike-elämän palveluiden toimialan sisällä. Liike-elämän palveluiden osalta suhdanteet näyttävät jopa edellisen vuoden arvioita paremmilta ja alalle perustetaan ahkerasti uusia yrityksiä (Pk-yritysbarometri 1/2012).

Työllisyyden kehitys

Toimistotehtävissä työskentelevien sijoittuminen käytännössä lähes kaikkien työnantajien palvelukseen tekee näissä tehtävissä toimivien kokonaismäärän

selvittämisen vaikeaksi, koska koottua tilastotietoa ei ole saatavilla.

Hallinto- ja toimistotyön työllisyyttä voidaan tarkastella mm. liike-elämän palveluiden kehityksen kautta, johon suuri osa hallinto- ja toimistotyöntekijöistä työllistyy. Liike-elämän palveluiden ennustetaan työllistävän Pirkanmaalla yhteensä 29 731 henkilöä vuonna 2015. Määrä on 13 % enemmän kuin vuonna 2010. Pk-yritysbaremetrin 1/2012 mukaan pirkanmaalaisista liike-elämän palveluiden yrityksistä joka neljäs uskoo yrityksen sä henkilökunnan kasvavan seuraavan vuoden aikana.

Taloushallinnon, liikkeenjohdon sekä työnvälityksen parissa toimivien yritysten määrä on kasvussa. Rahoitus- ja vakuutustoiminnan työllisten määrä Pirkanmaalla kasvoi 22 prosentilla 2 636 työlliseen vuosina 2005–2010, ja alan ennustetaan työllistävän Pirkanmaalla 2 794 henkilöä vuonna 2015 (ETLA 10/2011). Myös VATT ennustaa rahoitus- ja vakuutustoimialan työllisten kasvavan 8 prosenttia vuosina 2008–2025.

Sihteeri- ja toimistotyön sekä pankki- ja vakuutusalan työttömien työnhakijoiden ja pitkäaikaistyöttömien määrä Pirkanmaalla on kehityksestä huolimatta pysynyt tasaisena.

Osaamistarpeet

Sähköinen asiointi ja uuden teknologian soveltaminen lisääntyvät toimialalla. Alalla tarvitaan yhä enemmän tietoteknistä osaamista, sillä laskutus, kirjanpito, raportoinnit, palkanmaksut ja arkistoinnit hoidetaan sähköisesti. Hallinto- ja toimistotyön sekä ohjelmistoalan välille syntyy uusia kytkentöjä. Ohjelmistojen ja laitteiden käytön lisäksi on tunnettava tietoturvakäsitteet.

Liike-elämän palveluiden ja esim. taloushallinnon rajapinnassa työskenteleviltä odotetaan liiketoiminnan lainalaisuuksien ymmärtämistä, myynti- ja palvelujen räätälöintiosaamista ja kansainvälistä osaamista. Työvoiman liikkuvuus ja etätyö vaativat työntekijältä itäisyyttä ja usein myös kielitaitoa.

Tulevaisuuden hallinto- ja toimistotyö on työskenteleä erilaisissa työtiimeissä, joissa työntekijät voivat itse vaikuttaa työtapaan. Kokonaisvastuu ja oma asiantuntijuus korostuvat. Tämä asettaa haasteen ammatilliselle osaamiselle ja asennoitumiselle työhön ja muutokseen.

Liike-elämän palveluissa on kysyntää etenkin konsulttipalveluiden kokeneille ammattilaisille. Alalla työskentelevät ovat yleensä korkeasti koulutautuneita.

Ylitarjontaa/pulaa

Pirkanmaalla oli alkuvuonna 2012 pulaa vakuutustoimihenkilöistä. Ammattitaitoisista taloushallinnon suunnittelijoista, kirjanpitäjistä ja palkanlaskijoista on pulaa etenkin Etelä-Pirkanmaalla ja Sastamalan alueella.

Ylitarjontaa Tampereen seudulla on etenkin toimistotyöntekijöistä, pankkitoimihenkilöistä ja tiedottajista. Sihteereistä ja toimistotyöntekijöistä on ylitarjontaa kaikkialla Pirkanmaalla.

Kaupallinen työ

Yleistä

Avointen kaupallisen työn työpaikkojen määrä on vaihdellut runsaasti Pirkanmaalla viime vuosina. Kyse on pitkälti kausivaihtelusta ja mm. kesätyöt nostavat suuresti julkisen työnvälityksen piirissä olevien avointen kaupallisten työpaikkojen määrää. Kaupalliseen työhön koulutettujen työttömien määrä on lähtenyt laskuun vuoden 2010 alkuvuoden jälkeen. ETLA ennusti vuoden 2011 lopulla, että Pirkanmaalla kaupan toimialan työllisten määrä jatkaa lievää kasvuaan vuoteen 2015 asti. Nykyisellään kauppa työllistää noin 27 000 henkilöä. Tästä määrästä suurin osa sijoittuu Tampereelle tai lähikuntiin. Lukuisten Pirkanmaalla sijaitsevien eri alojen oppilaitosten seurauksena opiskelijoiden määrä kaupan alan (etenkin osa-aikaisissa) tehtävissä on merkittävä.

Työllisyyden kehitys

Tukku- ja vähittäiskaupan toimialaa koskevan poistumaennusteen mukaan Pirkanmaalla alalta poistuu vuosina 2009–2015 yhteensä yli 3 000 työntekijää. Tämä tarkoittaa vuositasolla hieman yli 400 henkilöä. Ennusteen mukaan poistuma jatkuu merkittävästi myös vuoden 2015 jälkeen ja vuosina 2016–2025 ennakoitaan yli 4 500 henkilön eläköitymistä. Uusia kaupan keskittymiä on suunnitteilla tai jo lähellä toteutusta mm. Kauppakeskus Ilo Ylöjärvellä, Idea Areena Lempäälässä ja Linnakallion alue Pirkkalassa. Lisäksi Tampereen keskustan kansihanke tuo toteutuessaan toimitilaa myös kaupalle.

Osaamistarpeet

Kaupallisen työn osaamistarpeissa ei ole tapahtunut viime vuosina suuria muutoksia. Kaupalliselle työlle ominaisten myynnin, tuotetietouden, asiakaslähtöisyyden ja palveluosaamisen lisäksi suuri huomio liittyy sähköiseen kaupankäyntiin ja sen osaamiseen. Verkkokaupan odotetaan kehittyvän tulevaisuudessa edelleen ja tämä tuo mukanaan hyvin monenlaisia osaamistarpeita mm. sosiaalisen median ja palveluiden käytettävyyden tiimoilta perinteisempien tarpeiden lisäksi.

Ylitarjontaa/pulaa

Ammattibarometrin 1/2012 mukaan Pirkanmaalla on pulaa myyntiedustus- ja puhelinmyyntityöntekijöistä sekä huoltoasematyöntekijöistä. Ylitarjontaa alueella on kaupallisen työn osalta ainoastaan tukku- ja vähittäiskauppiasta.

Kuljetus, liikenne ja varastointi

Yleistä

Logistiikka-ala on herkkä talouden suhdanteille. Talouden epävarmuus vähensi vuoden 2011 tavaraliikennettä erityisesti loppuvuonna. Tämä näkyi selvimmän meriliikenteessä, jossa ulkomaan kuljetusten osuus on 90 prosenttia. Meriliikenteen tavarakuljetukset ovat kuitenkin vähitellen elpyneet parin vuoden takaisesta lähes viidenneksen pudotuksesta. Myös maantieliikenne lisääntyi hieman, silti pääteiden raskaan liikenteen kasvu hidastui lähelle nolaa loppuvuonna 2011. Rautatiekuljetukset sen sijaan vähenivät.

Ulkomaan matkustajaliikenteen määrät olivat viime vuonna suuremmat kuin koskaan. Tähän on suurelta osalta vaikuttanut Viron matkustajaliikenteen lisääntyminen 5 prosentilla. Kasvun taustalla ovat laivakapasiteetin ja työperäisen matkustamisen lisääntyminen. Lisäksi lähimatkailu on suosittua epävarman taloudellisen tilanteen vallitessa. Helsingin ja Pietarin välinen junayhteys kasvatti rautatien matkustajaliikennettä 30 prosentilla.

Työllisyyden kehitys

Kuljetusalalta on siirtymässä koko maassa eläkkeelle merkittävä joukko työntekijöitä, ja ala tarvitsee noin 5 000 uutta työntekijää vuosittain. Heistä noin 3 000 työllistyy tavarankuljettajiksi, 700 linja-autonkuskiksi ja noin 1 000 terminaali- ja korjaamotyöntekijöiksi sekä toimihenkilöiksi. Pirkanmaalla nähdään vuosien 2010-2020 välisenä aikana yli tuhannen hengen vaje alan työvoimassa. Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus nähdään yhtenä alan pullonkaloista tulevaisuudessa. Tähän vaikuttaa osaltaan mahdollisesti EU-direktiivi kuorma-auton kuljettajien ammattipätevyyden osoittamisesta viiden vuoden jaksoissa. Riskinä nähdään että monet ikääntyvät yhden auton yritykset tai kuljettajat luopuvat yritystoiminnasta vuosina 2013 ja 2014.

PK-yritysbarometrin 1/2012 mukaan pirkanmaalaisista alan yrityksistä lähes 17 prosenttia odottaa henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden aikana. Loput vastaajista ennustavat henkilömäärän pysyvän ennallaan. Toisin sanoen henkilökunnan määrän vähenemistä ei ennustanut yksikään yrityksiä.

Toisaalta alan yrityksille vuoden 2011 joulukuussa suunnatun kuljetusbarometrin mukaan 75 prosenttia odotti henkilöstömäärän pysyvän ennallaan vuoden 2012 ensimmäisellä kolmanneksella. Noin 5 prosenttia arvioi henkilömäärän kasvavan.

Osaamistarpeet

Alalla tarvitaan tulevaisuudessa paljon perusosaajia, mutta toisaalta myös koulututtuneita työntekijöitä suunnittelu- ja asiantuntijatehtäviin. Raskaan liikenteen kuljettajille on tulevaisuudessa paljon töitä. Uusiin kuljettajien saaminen alalle on kuitenkin vaikeutunut ja kuskipulan uskotaan iskevän muutaman vuoden kuluttua. Tulevaisuudessa alalla painottuu yhä enemmän ympäristöasioiden osaaminen. Myös tietotekniikan ja turvallisuusosaamisen vaatimukset kasvavat.

Ylitarjontaa/pulaa

Linja-autoliikenteessä on taloussuhdanteista riippumatta aina pulaa ammattitaitoisista kuljettajista. Myös taksinkuljettajia on tarvittu enemmän kuin on ollut tulijoita.

Pirkanmaan osalta on tällä hetkellä pulaa ahtaus- ja kuormaustyöntekijöistä. Etelä-Pirkanmaalla on pu-

laa tie- ja ratatyöntekijöistä sekä huomattavaa pulaa maarakennuskoneiden kuljettajista. Ylitarjontaa Pirkanmaalla on kuorma-auton ja ajoneuvoyhdistelmän kuljettajista, varastonhoitajista ja varastotyöntekijöistä. Erityisesti Tampereella ja Etelä-Pirkanmaalla on ylitarjontaa varastonhoitajista ja varastotyöntekijöistä.

Rakennusala

Yleistä

Rakennusyriyten liikevaihdossa ei tapahtunut merkittävää käännettä vuonna 2011, vaan kasvua oli melko tasaisesti läpi vuoden. EK:n vuoden 2012 tammikuussa tekemän tiedustelun mukaan alan yritysten alkutalven suhdannetilanne oli melko tavanomainen. Tuotanto kasvoi alkutalvesta ja kapasiteetin käyttöaste oli melko korkea mutta näkymät ovat heikentyneet. Kevään 2012 Pk-yritysbarometrin mukaan rakennusalan

yritysten odotukset heikkenivät toimialoista eniten. Toisaalta yhä useampi alan yritys ilmoitti olevansa kasvuhakuinen verrattuna syksyn 2011 barometriin. Tätä voidaan pitää tilanteen normalisoitumisena, koska alan näkymät olivat syksyllä poikkeuksellisen synkät.

Rakentamisessa painopiste on siirtymässä uudisrakentamisesta peruseräparannus- ja kunnossapitotöihin, joskin esim. Tampereella asuntojen uudisrakentaminen kasvoi vuonna 2011 jopa 64 prosenttia aiempaan vuoteen verrattuna. Nousu selittyy suurilta osin sillä, että 2009-2010 kärsittiin vuoden 2009 taantumien seurauksista. Rakentamisen oletetaan jatkuvan vilkkaana myös vuonna 2012.

Puurakentaminen on nostettu kuluvaan hallituskauden ohjelmaan ja tavoitteena on 10 prosentin osuuden saavuttaminen kerrostaloasuntojen uudistuotannossa. Kasvun mahdollisuuksia nähdään tämän lisäksi erityisesti julkisessa rakentamisessa ja hallimaisissa rakennuksissa. Tämä asettaa haasteita koulutukselle ja osaamiselle.

Ikääntyneille tarjottavien rakennuspalveluiden kehittämiseen tullaan tulevaisuudessa panostamaan. Rakentamisen laatuun tullaan kiinnittämään yhä enemmän huomiota, ja energia- ja ympäristönäkökulma korostuu.

Työllisyyden kehitys

Rakentamisen työllisyys jatkoi paranemistaan viime vuonna. Työllisten määrä oli Suomessa keskimäärin 176 000 henkilöä eli 5 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. ETLAn ennusteen mukaan talonrakentamisen työllisten määrä lisääntyy Pirkanmaalla n. 400 hengellä vuosittain 2015 asti. Alalta poistuu Pirkanmaalla kolmisensataa henkilöä vuodessa eli paljon osaavaa työvoimaa, kuten työnjohtajia ja suunnitteluja. Alueellisten poistumaennusteiden mukaan Pirkanmaalle ennustetaan vuosille 2010–2020 lähes 2 500 henkilön vajetta työvoimassa. Osaavan työvoiman saannin turvaaminen tulee olemaan tulevaisuudessa keskeisessä asemassa.

Pk-yritysbarometrin 1/2012 mukaan pirkanmaalaisista alan yrityksistä lähes 18 prosenttia odottaa henkilökunnan määrän kasvavan seuraavan vuoden aikana. Noin 13 prosenttia ennusti henkilökunnan määrän laskevan.

Osaamistarpeet

Elinkeinoelämän keskusliiton loka-marraskuussa 2011 jäsenilleen suuntaaman kyselyn mukaan rakennus-

asennuksen osalta jopa 40 prosenttia alan yrityksistä oli kokenut vuoden 2011 aikana rekrytointivaikeuksia johtuen hakijoiden puutteellisesta ammattitaidosta.

Alalla tarvitaan työelämälähtöistä koulutusta, johon kuuluu mahdollisimman laaja-alainen ja monipuolinen kokonaisprosessien hallinta ja alalla jo olevien jatkuva ammatillisen osaamisen täydentäminen. Lisäksi tulisi panostaa aikuiskoulutukseen.

Alan keskeiseksi osaamiseksi nähdään tulevaisuudessa:

- asiakkaan tarpeiden ja käyttäjänäkökulman ymmärtäminen johtajuus ja kokonaisuuksien hallinta sekä rakennusprojekteissa, liiketoiminnassa, tutkimus- ja kehittämishankkeissa kuin palvelukokonaisuuksissakin (rakentaminen on yhä sirpaleisempää ja projektimaisempää)
- kansainvälisyyteen liittyen mm. kieli- ja kulttuuri-osaaminen
- teknologiaosaaminen sisältäen tieto- ja viestintäteknikan hyödyntämisen, tietomallintamisen, erilaiset kiinteistöihin liittyvät järjestelmät, robotiikan ja automatiikan
- ilmastonmuutokseen ja energiatehokkuuteen sekä ympäristökysymyksiin liittyvä osaaminen
- monialaisuus sekä yksilö- että tiimikohtaisena
- normien ja säädösten sekä työturvallisuuden osaaminen, eettinen osaaminen
- laatuajattelu, riskikartoitukseen liittyvä osaaminen
- kriisinhallintaan, huoltovarmuuden ylläpitoon ja ääriolosuhteisiin varautumiseen liittyvä osaaminen.

Ylitarjontaa/pulaa

Alalla on Pirkanmaan osalta ylitarjontaa rakennusalan sekatyöntekijöistä, rakennusmaalareista sekä runsasta ylitarjontaa huonekalupuusepistä. Keski-Pirkanmaalla on pulaa kirvesmiehistä ja Etelä-Pirkanmaalla muurareista.

Teknologiateollisuus (elektroniikka-, sähkö-, tietotekniikka-, kone- ja metalliteollisuus)

Yleistä

Alan liikevaihto kasvoi Suomessa noin 7 prosenttia vuonna 2011 ollen noin 68 miljardia euroa. Vuoden

alkupuoliskolla oli vielä nousua uusissa tilauksissa sekä tilauskannassa mutta loppuvuonna tilanne heikkeni hieman. Tilauskanta oli joulukuun lopussa 40 prosenttia alemmalla tasolla kuin talouskriisiä edeltävänä aikana. Vuonna 2010 alan vienti lähti Pirkanmaalla 13 prosentin nousuun muuta maata vahvemmin. Kasvu hidastui kuitenkin vuoden 2011 ensimmäisellä neljänneksellä 5 prosenttiin kun koko maan tasolla kasvu oli 12 prosenttia. Kasvaneesta liikevaihdosta huolimatta alan henkilöstön määrä kasvoi vuoden 2011 aikana vain hieman.

Tietotekniikka oli vuonna 2011 yksi teknologiateollisuuden vahvimmista toimialoista Suomessa. Sen liikevaihto kasvoi noin 10 prosenttia. Keskeinen syy tilausten lisääntymiseen erityisesti vuoden loppupuolella on tietotekniikkapalvelujen ulkoistamiset muilta elinkeinoelämän toimialoilta sekä julkiselta sektorilta. Henkilöstön määrä pysyi kasvusta huolimatta vuoden 2010 tasolla.

Elektroniikka- ja sähköteollisuus menettivät liikevaihtoaan aloista eniten, 10 prosenttia. Liikevaihdon arvioidaan pysyvän alhaisella tasolla myös vuoden 2012 alussa. Sen henkilöstön määrä laski 4 prosenttia eli 2 500:lla. Liikevaihdoltaan ylivoimaisesti suurin sähkö- ja elektroniikkateollisuuden alue Suomessa on tietoliikenne.

Kone- ja metalliteollisuuden yritysten liikevaihto kasvoi 15 prosenttia vuonna 2011. Erityisesti telakoiden saamat tilaukset nostivat alan tilauksia vuoden loppupuolella. Kone- ja metallituoteteollisuuden henkilöstön määrä lisääntyi Suomessa 2 prosenttia eli 2 500:lla.

Työllisyyden kehitys

Alalta poistuu Suomessa n. 6000 henkeä vuodessa. Suurin osa korvaavaa työvoimaa tarvitaan kone- ja metallialalle jonka ammattiosaajista yksistään syntyy 1 000-1 500 hengen vaje joka vuosi. Myös metallinjalostusalan tuotannon osaajia tarvitaan. Molempien vaikutus näkyy tarpeena rekrytoida toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneita. Tulevaisuudessa myös erityisesti korkea-asteen tekniikan alan osaajien tarve kasvaa.

Osaamistarpeet

Kiristynyt kilpailu asiakkaista, tehokkuuden vaatimus ja toiminta globaaleissa verkostoissa edellyttävät vahvaa liiketoimintaosaamista, asiakasrajapinnan hallin-

taa, teknologia-, t&k- ja tuotanto-osaamista sekä tiedonhallintaa. Lisäksi voidaan nähdä mm. seuraavia yhteisiä osaamistarpeita:

- hankintoihin, toimituksiin ja logistiikkaan liittyvä osaaminen
- ulkoistamis- ja alihankintaosaaminen
- käyttäjätiedon hyödyntäminen ja asiakkaiden integrointi t&k-prosessiin
- automaatio, mekatroniikka ja robotiikka
- energia- ja ympäristöosaaminen.

Tietotekniikan osalta tärkeitä osaamisalueita ovat tietoa jalostavat teknologiat sekä pilvipalvelujen tietovarastot. Alan yritysten huolena on, että tärkeää osaamista ja uusia näkökulmia palveluiden ja sovellusten kehitykseen jää hyödyntämättä, kun naiset eivät haakeudu alalle.

Kone- ja metalliteollisuuden osalta tulevaisuudessa ydinosaamisiksi nousevat kustannustietoisuus ja tietotekniset yleisvalmiudet sekä prosessi- ja laatuajattelu. Erityistä tarvetta osaamisen kehittämällä nähdään mm. CAD/CAM-tekniikan, robotiikan, tieto-

tekniikan ja -liikenteen sekä sähkö- ja säätötekniikan osalta. Tulevaisuudessa osaamisvaatimuksia nostavat mm. automaatioasteen kasvu, mittausvaatimusten tarkkuuden lisääntyminen sekä uudet materiaalit.

Ylitarjontaa/pulaa

Pirkanmaalla on ylitarjontaa ATK-suunnittelijoissa, koneenasentajissa, koneinsinööreissä ja –tekniikoissa sekä tietotekniikkapääälliköissä. Runsasta ylitarjontaa on elektroniikka-, automaatio- ja tietotekniikkainsinööreistä ja tekniikoista, hienomekaanikoissa sekä tietoliikenne- ja elektroniikka-asentajissa. Alueittain tarkasteltuna Etelä-Pirkanmaalla on lisäksi runsasta ylitarjontaa levysepissä ja sähköasentajissa. Toisaalta sähköasentajista on pulaa Keski-Pirkanmaalla. Pohjois-Pirkanmaalla on pulaa koneistajista sekä työkaluntekijöistä.

Puuteollisuus

Yleistä

Puuteollisuus on edelleen Suomelle tärkeä elinkeinoala ja osa laajempaa suomalaista metsäklusteria. Maailmanlaajuisesti puurakentamisen suosio kasvaa. Alalle on syntynyt puutuoteteollisuuden yhteiseen tutkimukseen panostava Finnish Wood Research Oy. Puurakentamisella nähdään mahdollisuuksia nousta koko metsäsektorin uudistamisen kärjeksi.

Ala on sidoksissa rakentamisen suhdanteisiin, jonka vuoksi tilanne on nyt odottava. Rakentamisen nopeakin piristyminen on mahdollista, jos talouden epävarmuus vähenee.

Työllisyyden kehitys

ETLAn syksyllä 2011 tekemän ennusteen mukaan Pirkanmaan puutavateollisuuden työllisten määrä laskee jopa 16 prosenttiyksiköllä vuosina 2010–2015. Vuoden 2015 ennuste alalle on 1 440 työllistä. Myös puuteollisuuden toimipaikkojen määrän arvioidaan vähenevän lähivuosina.

Toisaalta VATT ennustaa pirkanmaalaisen puuteollisuuden työllisyyden kasvavan pitkällä aikavälillä,

eli vuosina 2008-2025 jopa 8 prosenttia. Alalla onkin käynnissä suuri rakennemuutos, joka lyhyellä aikavälillä voi laskea alan työllisyyttä. Mikäli alalle nousee uusia kaupallisia innovaatioita ja palveluita, on alan kasvu Pirkanmaalla mahdollista.

Puutuoteteollisuus on panostanut investoinneissaan teknologian tason ja automaatiotason nostamiseen. Tämän ansiosta kapasiteetti on hieman kasvanut ja tuottavuus noussut. Alalla on nähtävissä optimismia rakentamisen ja sen myötä puun käytön kasvun suhteen. Tämä voi lisätä myös alan työvoimatarvetta.

Osaamistarpeet

Puurakentamisen ja korjausrakentamisen uudet konseptit edellyttävät tuotekehitystä sekä markkinointi- ja palveluosaamista. Alan teollisuus ei ole vielä onnistunut täysin hyödyntämään puun positiivisia ympäristövaikutuksia. Uutta osaamista tarvitaan energia- ja materiaalihokkuuden sekä puutuotteiden kierrätyksen, uusiokäytön sekä bioenergian alalla. Puuteollisuuden työ vaatii laajaa osaamista myös kone-, sähkö- ja tietotekniikan osalta. Suuria haasteita on kotimarkkinavetoisessa huonekaluteollisuudessa. Alalla tarvitaan markkinointi- ja vientiosaajia sekä panostusta automaatioon ja tuotekehitykseen.

Yritysten tarpeet täyttävää kohdistettua koulutusta on lisättävä. Alalla tarvitaan nykyistä enemmän koulutettuja nuoria. Opetusministeriön selvityksen mukaan koko puutuotealalle valmistuu selvästi liian vähän ihmisiä puutuotealan tavoitteisiin nähden. Avoinna oleviin opiskelupaikkoihin ei ole riittävästi hakijoita ja opiskelun aloittaneista vain osa valmistuu. Puutekniikan insinöörien koulutusmäärä vähenee, vaikka lisästarve on todettu.

Ylitarjontaa/pulaa

Tampereen alueella on tällä hetkellä ylitarjontaa huonekalu- ja konepuusepistä. Muualla maakunnassa alan työpaikat ovat melko tasapainossa suhteessa hakijoihin. Toisaalta puuteollisuuden työntekijöiden keski-ikä on korkea. Työvoiman poistuminen toteutuu niin kovaa vauhtia, että yritysten olisi syytä aloittaa tähän varautuminen välittömästi. Puualan osaamiseen on alettu panostaa etenkin Pohjois- ja Luoteis-Pirkanmaalla, jossa alan kasvuun uskotaan.

Elintarviketeollisuus

Yleistä

Alan yrityskanta on supistunut Pirkanmaalla perinteisen elintarviketeollisuuden osalta. Alalle on siitä huolimatta syntynyt myös uusia yrityksiä. Tulevaisuuteen suhtaudutaan melko luottavaisena. Alalla on kuitenkin vain muutamia kasvuhakuinen yritys.

Työllisyyden kehitys

ETLAn syksyllä 2011 tekemän ennusteen mukaan Pirkanmaan elintarviketeollisuuden työllisten määrä laskee 11 prosenttiyksiköllä vuosina 2010–2015. Vuonna 2015 alalla ennustetaan työskentelevän 2 616 henkilöä. VATT kuitenkin ennustaa alan työllisyyden jopa nousevan, mikäli alalle asetetut tavoitteet kyetään täyttämään. Elintarviketeollisuuden kasvu edellyttää rohkeaa strategista suunnittelua ja panostusta kansainvälisen liiketoiminnan kehittämiseen.

Tuottavuuden lisääntyminen laskee osaltaan alan työllisten kysyntää. Alalla on paljon yrityksiä ja siten myös ylikapasiteettia, vaikka tuotantolaitoksia on lakkautettu. Leipomoissa tehostetaan toimintoja automatisoinneilla. Yövuoroja pyritään vähentämään kalliiden yöllisten takia. Alan työtä tehdään nykyisin myös päivittäistavarakaupan kyljessä, ja paistopisteet ovat vakiinnuttaneet asemansa mm. huoltoasemilla.

Leivän myynnin kokonaisvolyymi on laskenut viime vuosina. Vuonna 2011 noin 40 % kuluttajista on vähentänyt leivän syöntiä noudattaessaan vähähiilihydraattipitoista ruokavaliota.

Alan koulutustarjontaa vähennetään tulevana vuosina vastaamaan alan tarvetta.

Osaamistarpeet

Elintarvikealalla vaikuttavat erilaiset trendit, kuten hiihihydraattitietoinen ruokavalio, aitous ja ekologisuus sekä lähi- ja luomuruoka. Koska pienleipomoissa tuotantoa tehdään käsityövaltaisesti, ovat käden taidot tarjonneet pienille leipomoille erottumiskeinon standardituotteista. Yrityksille tilanne on haasteellinen, sillä on vaikea ennakoida kuinka kauan erilaiset ilmiöt kestävät ja miten se näkyy kuluttajan ostokäyttäytymisessä.

Trendinä on nyt myös leivonnaispakasteet ja ns. kypsäpakasteet. Muutamat leipomot ovat jo luopuneet tuoreleivonnasta. Kypsäpakasteiden suosion uskotaan kasvavan, sillä niiden avulla voidaan vähentää hävikkiä. Myös erilaisten pakastettujen leipomo- ja välipalatuotteiden tuonti on lisääntymässä.

Alan yritykset vahvistavat markkina-asemaansa tuotevalikoimaa kehittämällä, markkina-aluetta laajentamalla sekä panostamalla tuotebrändeihin. Myös toimintakonsepteja muutetaan. Tuotannon tehostaminen, hävikin pienentäminen, erilaisten liiketoimintakonseptien kehittäminen sekä verkostoituminen ovat keskeisessä asemassa toimintaa kehitettäessä.

Erikoistuotteiden, kuten gluteenittomien leipomotuotteiden myynnin ennustetaan lisääntyvän.

Ylitarjontaa/pulaa

Pirkanmaalla alan työvoiman kysyntä ja tarjonta ovat tasapainossa. Suuri osa lähivuosina avautuvista uusista työpaikoista on johto- ja asiantuntijatason tehtäviä. Työvoimatarve kohdistuu eläkepoistuman myötä etenkin johto- ja toimistotyöhön sekä jonkin verran prosessi- ja valmistustyöhön.

Kemian ja paperinvalmistuksen sekä kumi- ja muovituote-teollisuuden prosessityö

Yleistä

Kemianteollisuus on yksi suurimpia teollisuuden aloja Suomessa. Alan osuus teollisuuden tuotannon bruttoarvosta oli 16 % vuonna 2010. Tuotannosta noin 40 % menee suoraan vientiin ja kemianteollisuuden osuus Suomen teollisuuden viennistä oli yli 20 % vuonna 2010.

Kemian alan yritysten toimipaikkojen määrä Pirkanmaalla on pysynyt vuosina 2006–2010 melko samalla tasolla (hieman yli 250 toimipaikkaa). Henkilöstön määrän osalta kehityskulku on ollut erilainen, sillä henkilöstön määrä oli vuonna 2010 yli 1500 pienempi kuin vuonna 2007. Alan yritysten liikevaihto romahti vuonna 2009, mutta palautui jo seuraavana vuonna vuoden 2006 tasolle.

EK:n suhdannebarometrin (2/12) mukaan kemianteollisuuden yritykset kuvaavat tämänhetkistä suhdannetilannettaan keskinkertaiseksi. Näkymät lähitulevaisuuteen ovat kokonaisuutena vaisut, mutta silti aavistuksen myönteisemmät kuin edellisessä tiedus-

telussa. Alalla suhtaudutaan tulevaisuuteen kuitenkin melko luottavaisena, sillä toimialan kysyntä ei ole kovin suhdanneherkkää. Toimialan tulevaisuuden kehityksen kannalta ulkomaankaupan kehityksellä ja kulutustottumuksilla näyttää kuitenkin olevan keskeinen merkitys.

Työllisyyden kehitys

EK:n suhdannebarometrin mukaan kemian alan yritysten tuotannon kasvun arvioidaan pysähtyvän lähikuukausina ja henkilöstön nähdään jonkin verran supistuvan. Tilastokeskuksen Yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan kemian alan yritysten henkilöstömäärä on vähentynyt Pirkanmaalla vuosina 2006–2010 miltei 20 %. ETLAn työllisyysennuste ennakoii kemian alan työllisyyden jatkavan vähenemistään Pirkanmaalla vuoteen 2015 asti.

Osaamistarpeet

Tulevaisuuden laadulliset osaamistarpeet ovat siellä, missä kemian alan tulevaisuuden mahdollisuudet ovat. Kemian alan suurimmat mahdollisuudet löytyvät uusien materiaalien, uusien polymerointitekniikoiden ja biopolymeerien taholta. Biopohjaisten hienokemikaali- ja paperiprosessien kehittyminen ja funktionaalisten nanomateriaalien sovellukset ovat myös näillä näkymin selkeitä tulevaisuuden osaamistarvekohteita. Olennaista on myös huomata, että osaamistarpeet vaihtelevat sen mukaan, miten kemia voi olla yhdistettynä muihin kehittyviin tieteen ja teknologian alueisiin, kuten esimerkiksi ympäristösektorilla, energiasektorilla, hyvinvointisektorilla, vesiteknologiassa, elektroniikassa ja metsäteollisuudessa. Teknologian vihertyminen tarvitsee monesti tuekseen myös uusiutuvien resurssien käyttöä kemian keinoin ja tämä tuo myös alakohtaisesti uusia osaamistarpeita esiin. Ylipäätään tulevaisuuden osaamistarpeet voidaan kiteyttää olemaan kemian laaja-alaista soveltamista uusilla alueilla, eli syvällistä kemiallisteknillistä osaamista, jota osataan soveltaa käytäntöön. Substanssi-osaamisen lisäksi kemian osaamistarpeisiin liittyvät myös mm. liiketoimintaosaaminen ja kemikaalilainsäädännön tuomat velvoitteet.

Ylitarjontaa/pulaa

Pirkanmaan ammattibarometrin 1/2012 mukaan kemian alan työntekijöistä pulaa ainoastaan kumituotetyöntekijöistä Keski-Pirkanmaalla ja muovituotetyöntekijöistä Etelä-Pirkanmaalla. Ylitarjontaa on kemiantekniikan insinööreistä ja teknikoista, kemisteistä, paperimassatyöntekijöistä sekä prosessinhoitajista.

Energia-ala

Yleistä

Tulevaisuuden sähkö- ja lämpöjärjestelmän ennakoitaan muuttuvan keskitetyimmäksi ja hajautetummaksi.

Tulevaisuuden trendinä voidaan myös pitää, että kulluttajista tulee tuottajia. Tämä edellyttää joustavien ja sähköisten palveluiden kehittymistä ja lisääntymistä mm. energiankulutuksen mittaamiseen liittyen. Lisäksi erilaisen uusiutuvien energialähteiden lisääntyminen tuo mukanaan uusia liiketoiminta- sekä muita mahdollisuuksia.

Työllisyyden kehitys

Alan henkilöstön ikääntyminen ja suurten ikäluokkien nopea eläkkeelle siirtyminen kasvattaa alan työvoiman tarvetta vuosi vuodelta. Pirkanmaalla poistuman ennustetaan olevan sähkö- kasu- ja vesihuollon alalla noin nelisensataa vuoteen 2020 asti. Tehokkuuden tavoittelu johtanee ulkoistamiseen ja sen myötä henkilöstömäärän ennakoitaan kasvavan eniten palveluntuotannossa. ETLA ennustaa (10/2011), että energia- ja vesihuoltoalan työllisten määrä nousisi maltillisesti seuraavien vuosien aikana. Vuonna 2015 alan ennakoitaan työllistävän noin 14 00 pirkanmaalaista.

Osaamistarpeet

Ympäristökysymykset ja ilmastonmuutoksen torjunta ovat keskeisiä asioita tulevaisuuden energia-alan toimintaympäristössä. Lainsäädännön ennakoitaan kiristyvän mm. vaadittavan energiatehokkuuden osalta. ICT:n kehittymisen ja uusien teknologioiden ennakoitaan avaavan uusia liiketoimintamahdollisuuksia niin olemassa oleville palveluntuotantoyhtiöille kuin myös alan uusille toimijoille. Mahdollisuuksia on mm. energian mittauksessa, asiakastietojärjestelmissä ja

uusissa energian tuotantomuotoihin liittyvissä teknologioissa. Vaihtoehtoisten ja uusiutuvien energianlähteiden lisääntyminen (mm. tuuli, aurinko, bio) tulee vaatimaan uutta osaamista energia-alan työntekijöiltä.

Ylitarjontaa/pulaa

Viimeisimmän Pirkanmaan ammattibarometrin 1/2012 mukaan energia-alan ammattirakenteen arvioidaan olevan tasapainossa.

Majoitus-, ravitsemus- ja matkailuala

Yleistä

Pk-yritysbarometrin (1/2012) mukaan majoitus ja ravitsemistoiminnan yritysten suhdannetilanne Pirkanmaalla nähdään henkilöstökehityksen mukaan melko vakaana. 87,5 prosenttia vastanneista uskoo seuraavan vuoden aikana henkilöstömäärän pysyttelevän samalla tasolla. Kannattavuuden kasvuun uskoo joka neljäs ja pienenemiseen hieman vajaa viidennes.

Matkailuelinkeino kytkeytyy yhä tiiviimmin oman matkailuklusterinsa ohella muihin klustereihin. Näitä ovat esimerkiksi hyvinvointi-, elintarvike- ja telekommunikaatioklusterit. Myös muut alat ja klusterit lähestyvät matkailua, kunhan löytyy yhteisiä intressejä. Esimerkki tästä on matkailun, viihdeteollisuuden ja uusmedian kytkennät, tavoitteenaan elämyksiä tuottavat matkailukokemukset.

Työllisyyden kehitys

Taantuma ei juuri vähentänyt majoitus- ja ravitsemistoiminnan työllisten määrää. Työllisten määrässä ei ennakoita suuria muutoksia. ETLA (10/2011) ennustaa, että työllisten määrä pysyttelee viime vuosien tasolla Pirkanmaalla vuoteen 2015 asti. Poistumaennusteiden valossa alalle tarvitaan kuitenkin Pirkanmaalla uutta työvoimaa, sillä vuosien 2010–2020 aikana ennustetaan eläköityvän yli 1 200 majoitus- ja ravitsemistoiminnan työntekijää.

Osaamistarpeet

Laadullisina osaamistarpeina matkailutyön osalta on paljon markkinointiin liittyviä seikkoja. Mm. miten Pirkanmaalla parantuneita halpa- ja muita lentoyhteyksiä voidaan hyödyntää laajasti alueen matkailualalla. Matkailuklusterin osalta kaikessa työssä korostuu kielitaidon ja kulttuurituntemuksen merkitys. Englannin kielen rinnalla mm. saksan ja venäjän kielen taito ovat tulevaisuudessa entistä kovemmassa arvossa. Lisäksi osaamista vaaditaan matkailuun liittyen erilaisten matkailupalveluiden räätälöimisessä, tuotteistamisessa ja konseptoinnissa.

Tulevaisuudessa ICT:stä odotetaan mahdollistajaa muihinkin matka-alan innovaatioihin kuin pelkkään matkan varaamiseen. Seuraavan kehitysvaiheen ennakoidaan kohdistuvan itse matkaan ja kokemuksiin teknologiaa hyödyntäen. Tässä sosiaalinen media ja mobiiliteknologia ovat yhä keskeisempiä välineitä.

Ylitarjontaa/pulaa

Pirkanmaan ammattibarometrin (1/2012) mukaan matkailutyön ammateissa ei ole työvoimapulaa. Pääosa tarkastelun kohteena olevista matkailu- ja ravitsemustyön ammateista ovat ns. tasapainossa. Ylitarjontaa on keittiö- ja ravintolatyöntekijöistä, kokeista, keittäjistä ja kylmäköistä, majoitusliikkeen hoitajista, matkailuvirkailijosta, matkatoimistovirkailijoista ja ruokapalvelujen esimiehistä. Keski- ja Pohjois-Pirkanmaan TE-toimistoalueella on kuitenkin ylitarjonnan sijaan pulaa keittiö- ja ravintolatyöntekijöistä.

Kiinteistönhoito-, siivous- ja vartiointiala

Yleistä

Palveluiden toimialat työllistävät tulevaisuudessa kasvavan osan Pirkanmaan työntekijöistä. Kiinteistönhoito-, siivous- ja vartiointiala eivät kuulu varsinaisesti kasvualoihin, mutta eläkkeelle jääminen tulee avaamaan runsaasti työpaikkoja esim. kiinteistöpalvelualan yrityksissä. Eläköityminen ei koske vartiointialaa, jonka ikärakenne on nuori.

Kiinteistöihin sijoitettu varallisuus ja sen hoitaminen halutaan jättää näihin tehtäviin erikoistuneiden kiinteistöpalvelualan toimijoiden käsiin. Alan tulevaisuuden kannalta on tärkeää löytää keinoja alan tunnettuuden, arvostuksen ja vetovoimaisuuden lisäämiseksi. Ala tarjoaa myös hyviä mahdollisuuksia yrittämiseen.

Työllisyyden kehitys

Kiinteistönhoidon alalla perustettiin Pirkanmaalla vuosina 2006–2010 paljon uusia yrityksiä. Myös alan henkilöstön määrä lisääntyi. Isännöinnin alalla toimipaikkojen määrä sitä vastoin väheni, sillä toimintoja keskitettiin. Henkilöstön määrä kuitenkin kasvoi yritysostojen myötä. Isännöitsijöiden työllisyystilanne on hyvä.

Kiinteistöjen siivouksen, muun siivoustoiminnan, katujen ja teiden puhtaanapidon sekä maisemanhoitopalvelujen työllisten määrä kasvoi tästä ryhmästä eniten samalla ajanjaksolla.

Pirkanmaalla perustettiin vuosina 2006–2010 uusia turvallisuuspalveluita ja turvallisuusjärjestelmiä tarjoavia yrityksiä. Vartijoiden ammattiryhmässä työttömien työnhakijoiden määrä kuitenkin kasvoi, sillä työtehtävät ovat yhä vaativampia. Tekniikan kehitys on mahdollistanut tarkkailu- ja valvontatehtävien suorittamisen yhä edullisemmin. Tämä merkitsee, ettei vartiointialan yritysten henkilöstömääräntarve juurikaan lisäännä.

Osaamistarpeet

Alalla toimivat yritykset tarvitsevat jatkossa yhä enemmän asiakaspalvelutaitoisia moniosaajia. Monipalvelukulttuuri luo alan työntekijöille haasteita, sillä työnkuva voi olla hyvinkin laaja-alainen.

Kiinteistöpalvelualalla tulevaisuuden keskeisiä osaamisalueita ovat asiakaslähtöisyys, tekninen osaaminen ja rakennusten energia- ja ympäristötehokkuus. Ilmasto- ja energiahaasteisiin voidaan vastata ylläpidon keinoin. Uudentyyppisten palvelujen tarve on niin ikään kasvanut, esimerkkeinä toimitilapalvelut, turvapalvelut ja muut käyttäjien tarvitsemat palvelut.

Teknistymisen myötä työntekijän on hallittava yhä useampia teknisiä laitteita. Automaatio ja tietotekniikka yleistyvät kiinteistöissä edelleen. Myös vartiointialalla teknistyminen tulee vaikuttamaan työn sisältöön ja työtehtävien vaativuuteen.

Ylitarjontaa/pulaa

Kiinteistönhoidon alalla työvoiman tarve on Pirkanmaalla tasapainossa. Kiinteistöalan työlliset ovat keskimääräistä iäkkäämpiä, joten ala tarjoaa uusia työmahdollisuuksia nuorille ammattilaisille. Vartijoiden työllisyystilanne on tasapainossa suhteessa hakijoiden ja avointen työpaikkojen määrään.

Etelä-Pirkanmaalla on raportoitu tarvetta etenkin osa-aikaisille kiinteistönhoidon, kunnossapidon ja siivousalan ammattilaisille. Siivoustyön työpaikkoja on avoinna runsaasti Tampereen ja Keski-Pirkanmaan alueella. Alan työvoiman kohtaanto on tasapainossa, mutta ammattitaitoisille työntekijöille on kysyntää. Pohjois-Pirkanmaalla siivoustyöntekijöistä on pulaa, ja tarpeen nähdään kasvavan lähitulevaisuudessa.

Ammattiala	Alan työllisyyden kehitys	Huomiot
Terveydenhuolto ja sosiaaliala		Terveydenhuollon ja sosiaalialan työllisten määrä kasvaa etenkin vanhuustyössä. Työllisten määrän ennustetaan kasvavan sosiaalialan työntekijöiden, sairaanhoitajien sekä perus- ja lähihoitajien ammattiryhmissä. Alan poistumaosuudet ovat muita aloja suuremmat.
Hallinto- ja toimistotyö		Alan työllisten määrässä ei ole näkyvissä suuria muutoksia. Suurin muutos on työtehtävien sisällöissä ja vaatimuksissa. Tehtävissä vaaditaan tietoteknistä osaamista, sillä työ tehdään sähköisissä ympäristöissä. Ohjelmisto- ja taloushallinnon osaajille on kysyntää alalla. Rahoitus- ja vakuutusalan työllisyyden ennustetaan kasvavan hieman.
Kaupallinen työ		Ennusteiden mukaan kaupan toimialan työllisten määrä Pirkanmaalla kasvaa lievästi lähivuosien aikana. Alan keskeisiksi osaamistarpeiksi nousee perinteisten myynti- ja markkinointiosaamisen rinnalle verkkokauppa ja sosiaalisen median käyttö kaupan alalla.
Kuljetus, liikenne ja varastot		Ala eläköityy nopeasti ja tarvitsee vuosittain noin 5000 uutta työntekijää. Suuri osa työllistyy tavarankuljettajiksi, linja-autonkuljettajiksi, terminaali- ja korjaamotyöntekijöiksi sekä toimihenkilöiksi.
Rakennusala		Alan työllisten määrän odotetaan kasvavan lähinnä eläköitymisen myötä. Alalta on poistumassa paljon esim. työnjohtajia ja suunnittelijoita. Alalla vaaditaan laaja-alaista ja monipuolista kokonaisprosessien hallintaa ja jatkuvaa ammatillisen osaamisen täydentämistä.
Teknolomiteollisuus (elektroniikka-, sähkö-, kone- ja metalliteollisuus)		Alalta poistuu n. 6000 henkilöä vuodessa. Suurin osa korvaavaa työvoimaa tarvitaan kone- ja metallialalla. Erityisesti korkea-asteen tekniikan alan osaajien tarve kasvaa. Alalla edellytetään vahvaa liiketoimintaosaamista, asiakasrajapinnan hallintaa, teknologia- t&k ja tuotanto-osaamista sekä tiedonhallintaa. Myös hankintaosaamisen merkitys on selkeästi kasvamassa.
Puuteollisuus		Alan peruskehitys ennustaa alan työllisten laskua Pirkanmaalla. Puurakentamiseen ja uusiin puutuotteisiin on viime aikoina ryhdytty investoimaan ja alalla nähdään kasvupotentiaalia. VATT:n tavoiteskenaario ennustaa puutavaran ja puutuotteiden valmistuksen työllisten kasvavan, mikäli alalla panostetaan tuotekehitykseen ja markkinointiin. Nykyisellään alan työllisten keski-ikä on korkea ja työvoiman poistuminen ja osaavien työntekijöiden puute voi estää kasvua. Alalla tarvitaan mm. markkinointi- ja vientiosaajia, kone- ja automaatio-, tietotekniikka- sekä materiaalihokkuusosaamista.
Elintarvike- teollisuus		Tuotannon tehostaminen supistaa työllisten määrää. Pirkanmaalla on kuitenkin alan kehittymisen kannalta suotuisat edellytykset muihin maakuntiin verrattuna. Rohkeat panostukset kasvuun ja vientiin voisivat onnistuessaan nostaa työvoiman tarvetta. Eläkepoistumien kautta avautuu jonkin verran prosessi- ja valmistustyön työpaikkoja, mutta suurin osa avoimista työpaikoista tulee olemaan johto- ja asiantuntijatason tehtäviä.
Kemian ja paperinvalmistuksen sekä kumi- ja muoviteollisuuden prosessityö		Kemian alan työllisten määrän ennustetaan laskevan Pirkanmaalla lähivuosien aikana. Tulevaisuudessa alan työtehtävät ovat sidoksissa muiden lähialojen kehitykseen ja mm. uusien materiaalien kehittäminen edellyttää myös tämän alan osaamista etenkin asiantuntijatasolla.
Energia-ala		Alan henkilöstön ikääntyminen kasvattaa alan työvoiman tarvetta, etenkin palvelutuotannon piirissä. Alan uudet innovaatiot, uudet energialähteet ja lainsäädännön muutokset mm. energiatehokkuuden osalta edellyttävät osaamisen kartuttamista.
Majoitus-, ravitsemus- ja matkailuala		Ennusteiden mukaan alan työllisten määrä pysyttelee viime vuosien tasolla Pirkanmaalla. Uutta työvoimaa tarvitaan korvaamaan eläköitymisestä johtuvaa poistumaa. Ennusteiden mukaan yli 1200 majoitus- ja ravitsemistoiminnan työntekijää jää eläkkeelle vuoteen 2020 mennessä. Kasvumahdollisuuksia piilee mm. uusien palvelujen tuotteistamisessa ja konseptoinnissa.
Kiinteistöhoito-, siivous- ja vartiointiala		Ala ei varsinaisesti kuulu kasvualoihin mutta alan sisällä on mm. mahdollisuuksia uuteen yritystoimintaan. Eläkepoistumat alalla ovat muita aloja suuremmat, lukuun ottamatta vartiointialaa. Poistumien myötä avautuu uusia työmahdollisuuksia mm. kiinteistöhoito-, kunnossapidon ja siivoustoiminnan alalla.

Työllisyyden kehitys			
Ei selkeää kasvua tai supistumista →	Kasvaa melko paljon	Supistuu lievästi	Supistuu voimakkaasti
Kasvaa lievästi	Kasvaa voimakkaasti	Supistuu melko paljon	

Lähteet

Aamulehti 5.1.2012. Puualan koulutetuille tiedossa varma työ.

Ammattibarometri. Työ- ja elinkeinotoimistojen arviot ammattien kehitysnäkymistä. <http://ammattibarometri.te-keskus.fi>

Ammattialojen tulevaisuuden näkymät Keski-Suomessa. <http://www.millealalle.fi>

AVO ammatinvalintaohjelma. <http://www.mol.fi/avo/>

Elinkeinoelämän keskusliitto EK 2012. Suhdannebarometri helmikuu 2012.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK 20.2.2012. Palveluala vuoden 2012 varmin työllistäjä, <http://www.ek.fi>

Energiateollisuus ry 2012. Energia-alan työmarkkinat 2020 Skenaario. <http://www.energia.fi>.

ETLA 2011. Toimialoittaiset työllisyysennusteet 10/2011.

Foredata 2012. Alueelliset poistumaennusteet. Toimiala Online 2012.

Kemianteollisuus ry 2011. Chemind.fi – Ala numeroin.

Knuutti, Hilka 2010. Kemian osaamisen kartoitus. Tekesin katsaus 266/2010 Helsinki 2010.

Liikennevirasto 28.3.2012. Uutiskirje 1/2012.

Opetushallitus 2011, Kiinteistö- ja rakentamisalan osaamistarveraportti

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1

Opetusministeriö 2008. Maailman parasta metsä-, puu- ja paperiosaamista. Metsäsektorin koulutuksen kehittäminen Suomessa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:1

Osaava lähihoitaja 2020. Sosiaali- ja terveysalan perustutkintokoulutuksen kehittämisstrategia. Opetushallitus 6/2011.

Työvoimatarpeiden ja toimialojen kehitys Pirkanmaalla. Ennakointi- ja seurantatietoa työvoimakoulutuksen suunnitteluun. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen julkaisuja 2/2011.

Suomen Yrittäjät, Finnvera Oyj ja työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Pk-yritysbarometri Pirkanmaa kevät 2012.

Tampereen kaupunki 7.3.2012. Asuntojen uudistustoiminta tänä vuonna vilkasta Tampereella. www.tampere.fi

Teknologiaeollisuus ry. www.teknologiaeollisuus.fi

TEM työvälitystilastot. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Tilastokeskus 2012. Yritys- ja toimipaikkarekisteri.

Tilastokeskus 2012. Teollisuuden liikevaihtokuvaaja 2011, joulukuu.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Alueelliset talousnäkymät keväällä 2012.

Työ- ja elinkeinoministeriö 4/2010. Elintarviketeollisuuden toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 3/2011. Huonekaluteollisuuden toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 5/2011. Leipomoteollisuuden toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2/2011. Liikkeenjohdon konsultoinnin toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 9/2011. Matkailun toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 11/2010. Sosiaalipalveluiden toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 1/2011. Taloushallinnon toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 10/2011. Terveyspalveluiden toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 1/2010. Työnvälityspalveluiden toimialaraportti.

Työ- ja elinkeinoministeriö 31.1.2012. Ministerit haastavat rakennusalan toimijat mukaan puurakentamisen lisäämiseen <http://www.tem.fi/>.

Ahokas ja Honkatukia 2011. Työvoiman tarve Suomen maakunnissa vuosina 2008-2025. VATT tutkimukset 166.

<http://www.pirkanmaanennakointipalvelu.fi> –sivuston materiaali

Liitteet

Liite 1

TIETOJA TYÖVOIMAKOULUTUKSESTA PIRKANMAALLA V. 2009 - 2011			
	2009	2010	2011
Koulutuksen kysyntä			
Hakemuksia	19 128	20 394	16 537
Aloittaneita	5 459	6 571	5 808
Suorittaneita	4 136	5 244	4 968
Keskeyttäneitä	721	901	923

Keskeyttämisen syyt			
%-osuus			
Koulutusalan työhön	8,6	10,3	11,6
Muuhun työhön	13,2	17,1	17,1
Muuhun koulutukseen	7,2	8,9	8,7
Terveydelliset syyt	11,8	13,3	13,4
Henkilökohtaiset syyt	14,8	17,6	16,6
Muista syistä	26,5	18,9	11,4
Erotettu; poissaolot ja muut syyt	17,8	13,9	21,2

Ikärakenne aloittaneista			
%-osuus			
alle 20 v.	3,1	4,3	2,2
20 - 29 v.	33,4	34,9	36,9
30 - 39 v.	25,2	25,7	25,6
40 - 49 v.	24,7	21,5	22,4
yli 50 v.	13,7	13,6	12,9

Aloittaneiden työllisyys ennen koulutusta			
%-osuus			
Työtön	72,9	77,2	76,1
Lomautettu	6,4	4,8	1,8
Työmarkkinoiden ulkopuolella.	7,8	7,4	10,9
Työssä	6,7	7,9	5,7

Koulutuksen aloittaneiden aikaisempi ammatillinen koulutus, %-osuus	2009	2010	2011
Ei ammatillista koulutusta	27,5	25,8	26,9
Keskiaste	48,5	48,4	45,3
Alin korkea-aste/alempi korkeakouluaste	12,9	13,6	12,8
Ylempi korkea-aste	6,3	6,3	6,8
Koulutusaste tuntematon	4,8	5,9	8,1

Ammattijakautuma suorittaneista pl x-ryhmä, %-osuus			
0 Tekninen työ	5,2	6,2	5,5
1 Terv. huolto ja sos. ala	14,2	13,5	13,1
2 Hallinto- ja toimistotyö	23,8	18,4	23,2
- josta yrittäjäkoulutus	(19,6)	(14,2)	(15,3)
3 Kaupallinen työ	10,3	8,5	6,6
5 Kuljetus- ja liikennetyö	3,8	5,2	5,8
62 Talonrakennustyö	7,1	11,0	6,7
75 Konepaja- ja rak. metallityö	21,3	19,7	19,2
76 Sähkötyö	5,1	4,6	5,4
Muu 6-8 Muu teollisuustyö	3,0	4,4	4,6
9 Palvelutyö	5,8	8,3	10,0

3 kk Työvoimakoulutuksen jälkeen työttömänä enintään %			
Kaikki ammattialat yhteensä	48,2	42,7	34,3

Liite 2

Taulukko A													
Työvoimakoulutukseen hakeneiden jakauma iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2009-2011													
Kouluttava ELY-keskus: Pirkanmaan ELY-keskus													
Koulutukseen hakijoita kaudella, %													
		15-19 v.	20-24 v.	25-29 v.	30-34 v.	35-39 v.	40-44 v.	45-49 v.	50-54 v.	55-59 v.	60-64 v.	Yli 64 v.	yht. %
2011	Miehet	2,9	21,2	18,5	13,9	10,5	10,4	9,4	8,0	4,6	0,8	0,0	100
	Naiset	3,5	17,1	18,3	13,6	12,2	11,7	10,7	8,3	4,0	0,6	0,0	100
2010	Miehet	3,2	20,4	19,2	13,8	10,4	9,9	9,2	8,3	4,9	0,8	0,0	100
	Naiset	3,8	17,0	16,7	14,0	11,9	12,1	10,8	8,7	4,4	0,5	0,0	100
2009	Miehet	3,0	20,0	18,5	13,4	10,6	11,0	9,5	8,5	4,9	0,6	0,0	100
	Naiset	4,0	16,9	17,4	14,1	11,9	12,7	10,7	7,6	4,4	0,2	0,0	100

Taulukko B													
Työvoimakoulutuksen suorittaneiden jakauma iän ja sukupuolen mukaan vuosina 2009-2011													
Päätyneet koulutukset													
Kouluttava ELY-keskus: Pirkanmaan ELY-keskus													
Suorittanut koulutuksen loppuun, %													
		15-19 v.	20-24 v.	25-29 v.	30-34 v.	35-39 v.	40-44 v.	45-49 v.	50-54 v.	55-59 v.	60-64 v.	Yli 64 v.	yht. %
2011	Miehet	1,3	18,4	18,7	15,5	10,8	12,0	8,9	8,4	5,1	0,9	0,0	100
	Naiset	2,0	14,1	17,5	13,9	14,2	14,6	10,0	9,0	4,4	0,3	0,0	100
2010	Miehet	1,7	16,7	17,4	14,4	11,2	11,2	10,1	9,8	6,6	1,0	0,0	100
	Naiset	2,5	12,7	16,6	14,5	12,5	13,5	12,4	9,2	5,6	0,5	0,0	100
2009	Miehet	2,0	14,6	17,3	14,2	12,5	12,1	10,7	9,9	6,2	0,6	0,0	100
	Naiset	1,4	9,0	15,3	14,0	13,4	15,9	14,1	10,6	6,1	0,2	0,0	100

KUVAILEHTI

Julkaisusarjan nimi ja numero Ammattialojen kehitys Pirkanmaalla – Seuranta- ja ennakointitietoa työvoimakoulutuksen suunnitteluun 36/2012				
Vastuualue				
Tekijät Pirkanmaan ennakointipalvelu Mikael Andolin Maija Niskavirta Elina Säilä		Julkaisuaika Huhtikuu 2012		
		Kustantaja /Julkaisija Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja / toimeksiantaja Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Euroopan sosiaalirahasto		
Julkaisun nimi Ammattialojen kehitys Pirkanmaalla – Seuranta- ja ennakointitietoa työvoimakoulutuksen suunnitteluun				
Tiivistelmä Ammattialojen kehitys Pirkanmaalla – Seuranta- ja ennakointitietoa työvoimakoulutuksen suunnitteluun on Pirkanmaan ennakointipalvelun laatima selvitys ammattialojen ja työllisyyden kehitysnäkymistä. Raportti toimii työvoimakoulutuksen suunnittelun tukena tarjoten seurantatietoa Pirkanmaalla järjestetystä työvoimakoulutuksesta. Lisäksi raportti kokoaa yhteen ennakointitietoa ja ennusteita toimialojen ja ammattien tulevaisuudesta.				
Asiasanat (YSA:n mukaan) Pirkanmaan, työvoimakoulutus, ennakointi, osaaminen, työvoimatarpeet, toimialat				
ISBN (Painettu) ISBN 978-952-257-501-2	ISBN (PDF) ISBN 978-952-257-502-9	ISSN-L ISSN-L 2242-2846	ISSN (painettu) ISSN 2242-2846	ISSN (verkkojulkaisu) ISSN 2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-257-502-9		Kieli Suomi
Sivumäärä 32				
Julkaisun tilaukset Julkaisun jakaja: Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Pirkanmaan ennakointipalvelu, PL 297, Pellavatehtaankatu 25, 33101 Tampere. Julkaisu on saatavana myös verkossa: www.pirkanmaanennakointipalvelu.fi ja www.pilkahdus.fi				
Kustannuspaikka ja -aika		Painotalo I-Print Oy, Seinäjoki		

Ammattialojen kehitys Pirkanmaalla – Seuranta- ja ennakointitietoa työvoimakoulutuksen suunnitteluun on Pirkanmaan ennakointipalvelun laatima selvitys ammattialojen ja työllisyyden kehitysnäkymistä. Raportti toimii työvoimakoulutuksen suunnittelun tukena tarjoten seurantatietoa Pirkanmaalla järjestetystä työvoimakoulutuksesta. Lisäksi raportti kokoaa yhteen ennakointitietoa ja ennusteita toimialojen ja ammattien tulevaisuudesta.

Raportteja 36/2012

AMMATTIALOJEN KEHITYS PIRKANMAALLA

Seuranta- ja ennakointitietoa

työvoimakoulutuksen suunnitteluun

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

ISBN 978-952-257-501-2 (painettu)

ISBN 978-952-257-502-9 (PDF)

ISSN-L 2242-2846

ISSN 2242-2846 (painettu)

ISSN 2242-2854 (verkkójulkaisu)

URN URN:ISBN:978-952-257-502-9

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto